

Tadeusz Cwen-Adolf Zabuski

„Nasze Korzenie”

CMENTARZE W BUSKU

Busk-Gliwice-Wrocław 2014r.

PO S Ł O W I E

.....

W tym roku mija 70 ta rocznica wypędzenia nas - Polaków z
Naszego Rodzinnego Gniazda , Naszej Ojczyzny - KRESÓW .

Upływa czas , mijają lata , tylko tęsknota w sercach ciągle ta sama

Niech ta książeczka świadczy i przypomina o naszej bytności na
tych , dla nas Świętych Ziemiach - KRESACH, gdzie od wieki
wieków . żyliśmy my i nasi przodkowie

Myśmy wyjechali , ale pozostały po nas opuszczone cmentarze ,
beziemienne przydrożne krzyże , kapliczki , kościoły i cały nasz świat ,
który dzisiaj trudno ująć pamięcią i opisać

Nasi przodkowie żyli na niej , bronili ją - od wieków ,
kształtowali oblicze tej ziemi i na trwale wrosli w jej historię

Kiedy nas zabraknie , kiedy odejdzie ostatni Kresowiak , niech
ta skromna publikacja świadczy o nas , że tu byliśmy , że stąd
wywodzą się nasze korzenie .....

WSTĘP

Lokalizację Buska k/Lwowa podano na mapce " Busk i Okolice , na str. 151

Busk , w średniowieczu Buśk , Bużsk , Bożesk , Busko to jeden z najstarszych polskich grodów na Kresach , o którym wzmianki znaleźć można w 1097 roku , chociaż wykopaliska archeologiczne wskazują , że już w V w. n.e istniała na tych terenach pierwsza osada .

Rzec można, że ziemia buska to rozległe wielowiekowe cmentarzysko .
Miasto od niepamiętnych czasów gnębione było napadami , najazdami Mongołów , Tatarów , Kozaków , Turków i innych wschodnich plemion stepowych , które ścieliły ziemię Buską ofiarami , pomordowanymi , których mogiły , kurhany archeolodzy odnajdują na obrzeżach miasta jeszcze dzisiaj

Tylko w czasie najazdu Chmielnickiego zginęło w Busku około 2000 mieszkańców, A. Schneider tak opisuje tamte dzieje << przeszło dwa tysiące ludzi w tem miejscu / Busku przyp. autora / ze wszystkim dobytkiem pozabijał i poniszczył >> / Dziennik Literacki wyd . we Lwowie w roku 1866 – Nr. 46 /.

Jeszcze w połowie XIX w. istniały na przedmieściu Buska Mogiłki , które wg Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego i Litwy – str .480 podawane są jako <<14 mogił lub kurhanów, z okresu wojen litewskich >> i takich niezbadanych miejsc-mogił na obrzeżach miasta Buska było więcej .

W połowie XIX w . otwarty został / wg. ówczesnego prawa austro-węgierskiego państwa , które zabraniało chowania zmarłych przy świątyniach i orzekało o chowaniu zmarłych w wydzielonych miejscach – cmentarzach / nowy cmentarz katolicki usytuowany na Niemieckim Boku , przy drodze do Krasnego

Cmentarz to nie tylko miejsce doczesnego spoczynku zmarłych , ale również miejsce po wielokroć poświęcone , co nadaje mu charakter miejsca uświęconego , to ważny element dziedzictwa narodowego , zawierający zawarte w nim wartości historyczne , narodowe także kulturowe , określane często " N i e m y m ś w i a d k i e m h i s t o r i i " powinien być objęty szczególnym szacunkiem i opieką ,

W Średniowieczu zmarłych chowano przy ich świątyniach ,wg wyznań :

- Rzymsko – katolików , przy kościołach : kościoła p.w.Św . Stanisława na Starym Mieście ; kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny na Nowym

Mieście ; kościoła Św. Ducha zwanym też Szpitalnym na Średnim Mieście i kościoła Dominikanów na Nowym Mieście

- Prawosławnych i grecko – katolików , przy cerkwiach : Św.Mikołaja na Starym Mieście ; Św. Paraskewy na przedmieściu Długa Strona i Św. Onufrego na przedmieściu Wolany.

Dzisiaj można spotkać tylko resztki- fragmenty tych cmentarzy, które zachowały się przy cerkwiach Św. Paraskewy i Św. Onufrego . Hrabiowskie rody Mier i Badeni chowały swoich zmarłych w kaplicy grobowej , na Średnim Mieście w pobliżu pałacu .

Tylko Żydzi zachowali swoją wyrazistą odrębność /podobnie jak w życiu doczesnym/ i od zarania dziejów chowali zmarłych na cmentarzu żydowskim – okopisku , położonym na przedmieściu Lipiboki nad Słotwiną - cmentarz ten zachował się do dziś .Historia nowożytna również nie była łaskawa dla tego miasta ,w którym mieszkali Polacy , Rusini , Żydzi , chociaż w mieście byli ludzie o obco brzmiących nazwiskach , jak niemieckie czeskie i ruskie , jak to na Kresach . Wojny czasów nowożytnych , powstania narodowe , a w szczególności " Żezie Polaków " na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej przez nacjonalistów ukraińskich z pod znaku U P A również nie omijały tej ziemi .

Czasy nowożytne , a zwłaszcza I i II Wojna Światowa , jak wszędzie odcisnęły w tym mieście swoje piętno :

- z czasów I Wojny Światowej na cmentarzu znajduje się Kwatera Poległych o Niepodległość Polski , w latach 1918 - 1920
- z czasów II Wojny Światowej dwie zbiorowe mogiły, jedna mordu w czerwcu 1941 roku mieszkańców Buska przez radziecki NKWD i druga mordu w lutym 1944 pracowników nadleśnictwa Grabowa przez nacjonalistów UPA

Ile jeszcze w Busku jest starych , zapomnianych cmentarzy i miejsc pochówków , nieujętych w tym opracowaniu trudno dziś powiedzieć , ale należy przypuszczać , że nowe czasy i dokładniejsze badania odkryją w tym mieście nowe miejsca , ciekawe archeologicznie - godne upamiętnienia .

SPIS TREŚCI

	Str .
POSŁOWIE	1
WSTĘP	2
SPIS TREŚCI	4
1 . ZARYS HISTORII CMENTARZY W BUSKU ,	5
1 . 1 STARY KATOLICKI CMENTARZ ,	6
1 . 2 REJESTR STARYCH GROBOWCÓW I GROBÓW ,	10
1 . 3 ZESTAWIENIE DOK. FOTOGRAFICZNEJ STARYCH GROBOWCÓW I GROBÓW ,	14
1 . 4 KWATERA POLEGŁYCH O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI W LATACH 1918 - 1920 ,	115
1 . 5 ZBIOROWE MOGIŁY Z OKRESU II WOJNY ŚWIATOWEJ ,	127
2 KAPLICA GROBOWA HRABIOWSKICH RODÓW MIER I BADENII	134
3 CMENTARZ NA WOLANACH	135
4 . KRZYŻE NAGROBNE , KTÓRE ZACHOWAŁY SIĘ PO DAWNYCH CMENTARZACH ,	136
5 CMENTARZ ŻOŁNIERZY SOWIECKICH II WOJNY ŚW.	140
6 . MIEJSCE POCHÓWKU ŻOŁNIERZY NIEMIECKICH II WOJNY ŚW. PRZY KOŚCIELE ŚW. STANISŁAWA	142
7 . NOWY CMENTARZ	144
8 CMENTARZ ŻYDOWSKI NA LIPIBOKACH ,	145
9 . BUSK I OKOLICE	151

" Gdy ludzie zamilkną

kamienie wołać będą " /Łuk.XI 4041/

Buski rzymsko – katolicki cmentarz położony jest w południowej części miasta , przy drodze do Krasnego . Poprzedni cmentarz , jak podają kroniki , mieścił się na Nowym Mieście , przy kościele Najświętszej Marii Panny i oprócz drobnych wykopalisk , nie zachowały się po nim żadne ślady . Jeszcze wcześniej pochówki odbywały się dawnym zwyczajem , przy świątyniach- kościołach i cerkwiach .

Do tego czasu zmarłych różnych wyznań i narodowości chowano na przy cerkiewnych miejscach : Rusinów- koło cerkwi Paraskewy , na Długiej stronie , Onufrego na Wolanach , Mikołaja na Starym Mieście , Polaków koło kościoła Św. Stanisława na Starym Mieście , i na miejscu trzech innych nieistniejących kościołów w Busku , na Średnim i Nowym Mieście , po których zachowały się czynne przez jakiś czas cmentarze

Pierwsze wzmianki o cmentarzu w Busku można spotkać we wspomnieniach A . Schneidera publikowanych we Lwowie w Dziennikach Literackich Nr. 45 , gdzie pisze " Miasto w ten czas {połowa XX w.} miało własną miarę : a przez napływ ludności założono tu dwa nowe rynki , czyli miasta , tak zwane Średnie i Nowe miasto , na ostatnim założono też kościół parafialny , w miejscu gdzie dziś stary cmentarz istnieje , nazwa „ Stary cmentarz „ sugeruje , że już wtedy istniał Nowy cmentarz i był to prawdopodobnie obecny cmentarz , położony przy drodze głównej , do Krasnego . O początkach tego cmentarza w Busku , w połowie XIX w. i wcześniej , świadczą również najstarsze pochówki , które często można odnaleźć w nieprzeniknionych chaszczach i zaroślach .

Cmentarze - artystyczny wystrój i bogata ornamentyka tych starych grobowców i pomników nagrobnych wyraźnie ich odróżnia od współczesnych pochówków , które pomimo upływu czasu oczarowują swoją świetnością , ukazując nam dawny świat , który odszedł . Na Ukrainie nie ma zwyczaju odwiedzania zmarłych na cmentarzu , dlatego na wszystkich zdjęciach nie ma ani jednej osoby , oprócz zdjęć z uroczystości odwiedzania przez polskie delegacje w święta państwowe grobów polskich Poległych za Niepodległość Polski w latach 1918 – 20 i Zbiorowych Mogił

Na cmentarzu zachowało się szereg starych granitowych pomników wskazujących , że cmentarz mógł być otwarty w połowie XIX wieku , a może wcześniej .

Najstarsze pomniki to :

- rok 1859   Sękawska Zuzanna   poz 139   .....str. 86

- rok 1866   Wanio ..anna   poz 162   .....str. 98

- rok 1872   Meissner   poz 97   .....str. 62

Ogółem w załączonym wykazie można się doliczyć około 30 grobowców z II połowy XIX wieku . Przeważnie są to pomniki granitowe

Ciekawym pochówkiem pochodzący z 1872 roku jest grób Meissnera Wacława C.K. Poczmiistrza wskazujący , że już w połowie XIX wieku mógł istnieć w Busku urząd pocztowy

Rok 2003 , droga do Buska od strony Krasnego – po lewej ,
pod drzewami stary cmentarz , w środku widoczny stary młyn ,
po prawej budynki na przedmieściu Niemiecki Bok

Busk , rok 2013 , Cmentarz - brama główna cmentarza

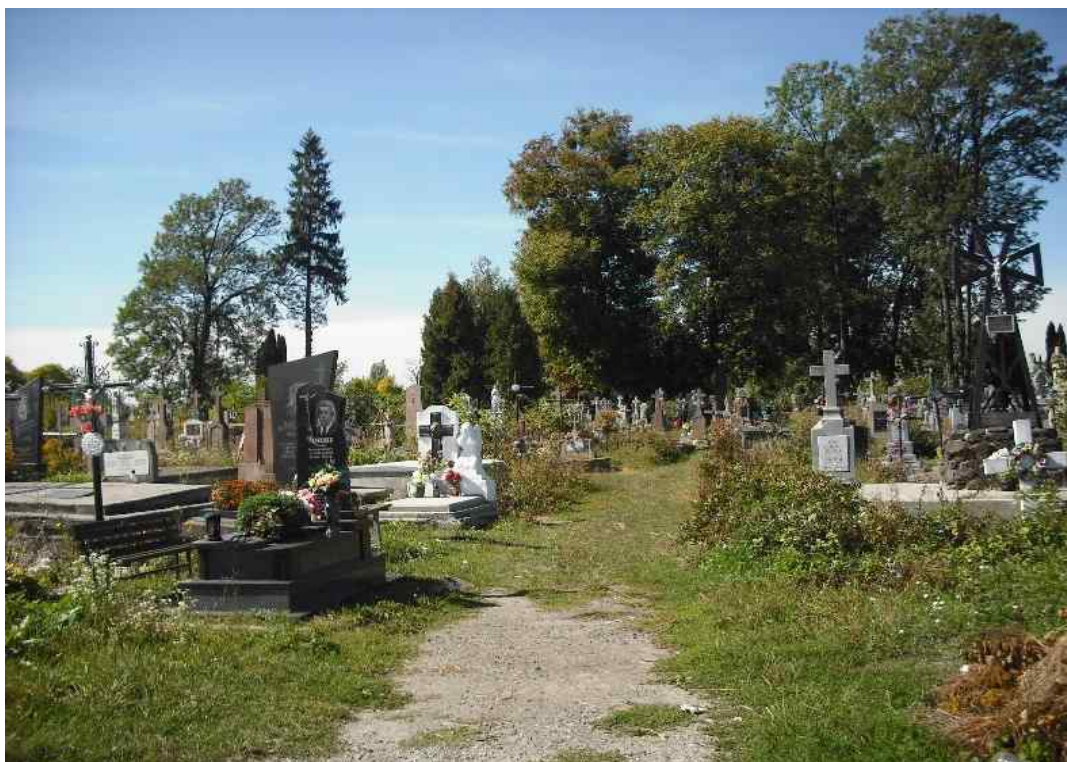
Przed wojną była tu brama metalowa , kuta z żelaza , o wystroju sakralnym , dwuskrzydłowa , otwierana w czasie pogrzebów , z obszerną furtą , zawsze otwartą dla zwiedzających . Pamiętam , że przed II Wojną Św. ten mur był pełny .

W ramach przygotowania do wojny , pośpiesznie dziurawiono ten mur , tłumacząc , że fala uderzeniowa trujących gazów bojowych , które mogą być użyte , odbijając się od muru może zagrozić miastu . Przez 2-3 tygodnie murarze pracownicy stukali młotkami - taką wówczas posiadano wiedzę o wojnie

Cmentarze to nie tylko miejsca skrywające doczesne szczątki ludzkie , ale także , ważna część naszego dziedzictwa narodowego , ubogacającego naszą historię , kulturę , pod względem przede wszystkim sakralnym i miejsce upamiętniające nasze dzieje

„ Gdy ludzie zamilknął kamienie wołać będą „ / Łuk.. XIX 40 -41 /- jakże wymowna jest ta inskrypcja – prawie każdy grobowiec , pochówek ,figura prosi o modlitwę , anioł pański , chociażby o westchnienie , a dzisiaj ten cmentarz jest pusty – opuszczony i nie ma nikogo kto ugiął by tutaj kolana , pochylił czoło i zmówił pacierz

Busk rok 2013, Cmentarz - alejka główna-
wejście od strony bramy

Rok 2013 , Cmentarz – widok ogólny

Rok 2013 , Cmentarz – widok ogólny

Busk , rok 2013 , Cmentarz – widok ogólny

1.2. / REJESTR STARYCH GROBOWCÓW I GROBÓW

1 / Angielski Józef	31 / ERMEE
Angielska Helena	32 / Falińska Rozalia
2 / Asłanowicz Ludwik	33 / Faliński Tadeusz
3 / Baczyński Atanasius	34 / Fruhauf Józefa
4 / Bazan	35 / Fedorski Franciszek
5 / Bielecka Magdalena	36 / Franciszkiewicz Aniela
6 / Bihalski Andrzej	37 / Gaweł Wojciech
7 / Bryk Marianna	38 / Gerber Jan
8 / Bryk Franciszek	Gerber Anna
9 / Cembrowska Genowefa	39 / German Maria
10 / Chmielewska Karolina	40 / German Franciszek
11 / Cwen Franciszek	41 / Głowacz Wojciech
12 / Cwen Michalina	42 / Gofryk Paweł
13 / Czabaj Józefa	43 / Grońskich ??efa
14 / Czabaj Jan	Helusia ,Wandusia
15 / Czabanowska Krysia	44 / Grzeszczuk Karol
16 / Czabanowski Jakób	45 / Giebułtowska Aniela
17 / Czehryński Józef	46 / Haczkiewicz Łukasz
18 / Czuczman Domicella	47 / Hudouskowa
19 / Czuczman Anna	48 / Hahn Józef
20 / Czuczman Semeon	49 / Halikowski Jan
21 / Czuczman Maria	50 / Halikowski Józef
22 / Czymeż / yński	51/ Halikowski
23 / Cz... Józefa	52 / Hebal Ferdynand
24 / Dębicki Mikołaj	53 / Hucko Potruk
25 / Dobrowolska Joanna	54 / Iwanicka Rozalia
26 / Domkiewicz Maria	55 / Jacyna Klemens
27 / Dubiniak Jan	56 / Jaszowska Wanda
28 / Dubiniak Albin	57 / ?jatrowska Anna
29 / Duch / r / Halina	58 / Jamróg/ Aniusiuchna
30 / Dąbrowski Jan	59 / Jaremkiewicz Józef

60 / Jezierski	92 / Marynowicz Maria
61 / Kamiński Kazimierz	93 / Masełko Maria
62 / Karpiński Cyprian	94 / Masełko Jan
63 / Kapij / ?/ Joanna	95 / Masełkówna Julia
64 / Kapijowa Janina	96 / Matuszewski Jan
65 / Kawecka Józia	97 / Meissner Wacław
66 / Kler Józef	98 / Mokszycka Irena
67 / Kler Leopold	99 / Motak Maria
68 / Kolbuch Józef	100 / Motak Józef
69 / KOLBUCH	101 / MU....SZ MARIA
70 / Kolbuch Józef	102 / Mikonowicz Franciszek
71 / Korewicki Włodzimierz Nagody	Mikonowicz Eleonora
72 / Kozłowska Stanisław	103 / Móko ..Antoni
73 / Kozłowski Jan	104 / Nawrocka Eulecia
74 / Kurowska Rozalia	105 / MIKIŃSKI Władysław
75 / Kuszar.... Jan	106 / NAS ...MIL..
76 / Krajewski Grzegorz	107 / NOWOTNA MARYA
77 / Krajewska Marya	108 / Niewiadomska Krystyna
78 / Krukowska Marya	109 / Pater Julia
79 / Krzyszkowska Emilia	110 / Pater Iwan
80 / Lesiakowa Henryka	111 / Orendeka Joanna
81 / Bronisław Antoni Lipczyński	Czabaj Stanisław
82 / Lucek Jan	112 / Ostrowski Celestyn
83 / Łuczkiewicz Stanisław	113 / Pencak Regina
84 / Łuciów Szymon	114 / Petecki Jan
85 / Małko Wiktoria	115 / Petecki Tomasz
86 / Małkiewicz Adam	116 / Pendel Hieronim
87 / Małkiewicz Wiktoria	117 / Pęcak Piotr
88 / Marciak Felicya	118 / Pęcak Józef
89 / Marciniec Marja	119 / Pęcakówna Karolina
90 / Marcinkiewicz	120 / Podhalicz Franciszek
91 / Markiewicz Piotr	121 / Podhalicz Kazimierz

122 / Popławski Rudolf	150 / Święcicki Emil
123 / Pospiszel Marya	151 / Święcicki
124 / Pospiszel Maria	152 / Święcicki Juzef
125 / Pospiszył Agnieszka	Święcicki Agnieszka
126 / Ptaszek Józef	153 / Inskr nieczytelna
Ptaszkowa Maria	154 / Tedorówna Michalina
127 / Prochaska Teofil	155/ Tokarzewski Józef Henryk
128 / Półtorak Stanisław	156 / Temecka Anna
129 / Grobowiec RODZ , PTASZKÓW	157/ Turkewycz Kateryna
130 / Przysiecka Maria	158 / Tur....wicz Zofia
Szumpeter Jan	159 / Tuz Mikołaj
131 /Rajkowska Irka	160 / Ustynowicz
132 / Rotter Józef	161 / Wanio Onufry
133 / Anna Rosłanowska	162 / Wanio ...anna ..oisumirczuk
134 / Rozalia Tekla	163 / Wanio Taras
135 / S... P ... Antonina	164 / Wanio Petro
136 / Salecka Maria	165 / Wanio Wasylj
137 / Sche.... Jerzy	166 / Walichiewicz Julia
138 / Schuttler Antoni	167 / Wdowikowski Jan
Schuttler Paulina	168 / Wlizo Antoni i Karolina
139 / Sękawska Zuzanna	169 / Wojdyło Józef
140 / Skulska Helena	170 / Worobec Helena
141 / Smolik Stanisław	171 / Zabuska Karolina
142 / Smorąganka Ludmiła	172 / Zabuska Helena
143 / Solecka	173 / Zabuski Jan
144 / Stanisław ....ne..n	174 / Zabuski Józef
145 / Stretecki franciszek	175 / Żownirczuk Józef
146 / Sudio Zofia	176 / Inskr. nieczytelna
147 / Szczurówna Stefania	177 / Inskrypcja nieczytelna
148 / Szczygieł Antoni	178 / Inskrypcja nieczytelna
Szczygieł Jan	179 / Inskrypcja nieczytelna
149 / Święcicki Andrzej	180 / N. N.

- 181 / Inskr. nieczytelna
- 182 / Inskr. nieczytelna
- 183 /Inskr. nieczytelna
- 184 / Inskrypcja nieczytelna
- 185 / Inskr. zniszczona
- 186 / Inskrypcja nieczytelna
- 187 /Inskr. nieczytelna
- 188 / NAGROBKI BEZIMIENNE
- 189/ Bezimienna mogiła
- 190 / Bezimienna mogiła
- 191 / Bezimienny grobowiec

Zdjęcia grobów Księdza **Aktyła Kazimierza** i **Gretchela Artura** ujęte zostały w rozdz. 1.4 , na stronie 121

1.3 / ZESTAWIENIE DOK. FOTOGR. STARYCH GROBOWCÓW I GROBÓW

1 /

Angielscy Józef

* 9.3.1880 + 11.7.1937

Angielska Helena

* 20.3.1882 + 15.4.1930

2 /

Aslanowicz Ludwik

* 1860 + 1935

3 /

v. Baczyński Atanasius

k.k. Bezirksrighler

* 20.5.1835 + 9.1.18..5

Inskr. w jęz. niemieckim

4 / Bazan

5 /

Bielecka Magdalena

żyła lat 59 + 1900

6 /

Bihalski Andrzej

* 1882 + 27.1.1929

7 /

Bryk Marianna

lat 73

+ 1895

8 /

Bryk Franciszek

Przeżył lat 52

+ 20.10.1914

9 /

Cembrowska Genowefa

Rok 1828 ?

niewyraźna inskrypcja

10 /

Chmielewska Karolina

11 /

Cwen Franciszek

* 1838 + 19.11.1936

12 /

Cwen Michalina

* 1875 + 1937

13 /

Czabaj Józefa

* 1817 + 1886

14 /

Czabaj Jan

*1868 + 10.3.1955

15 /

Czabanowska Krysia

* 19?? + 14.4.1941

16 /

Czabanowski Jakób

+ 1928

Krausnikowa Bronisława

z Czabanowskich

18 / Czuczman Domicela z Mierzejewskich
przeżyła lat 25 + 28.7.1928

Czuczman Anna

* 25 + 1925

/ inskr. w jęz. ukr. /

Czuczman Semeon

1933

21 /

Czuczman Maria

....31 + 19..

22/

Czumeż-
yński

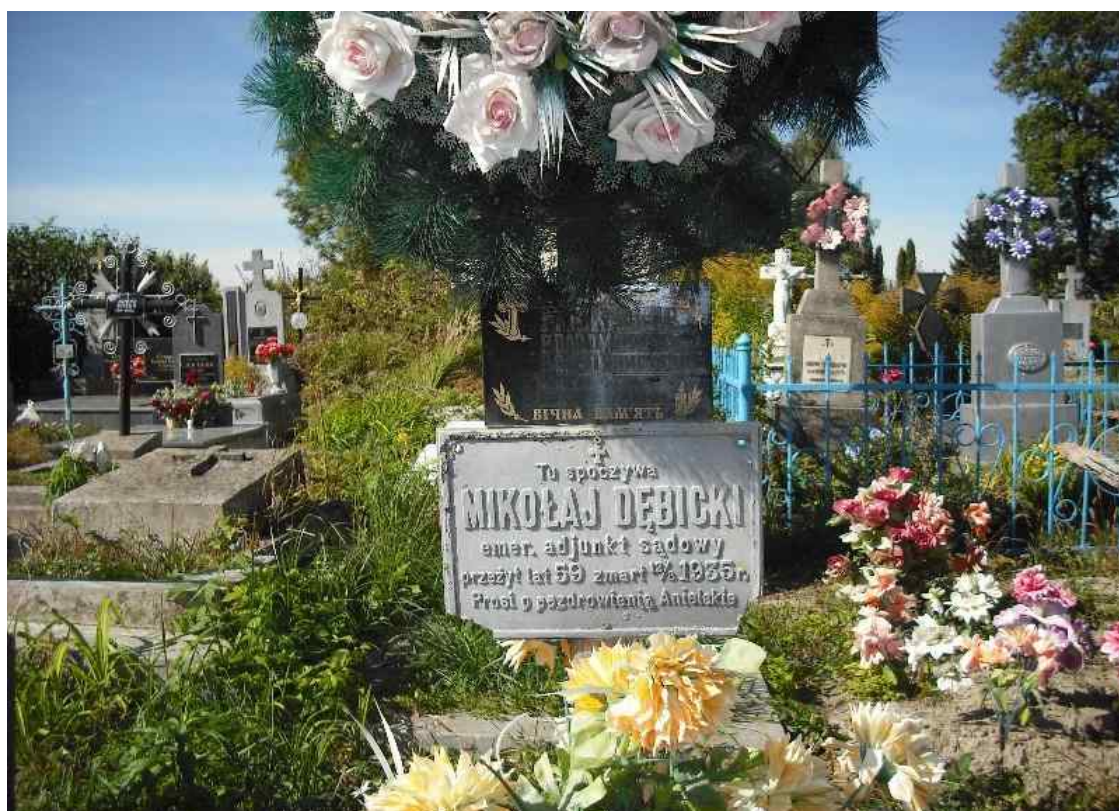

Cz.....Józefa

lat 78

24 /Dębicki Mikołaj , emerytowany adiunkt sądowy
przeżył lat 59 + 12 8.1935

25 /

- / Dobrowolska Joanna
wdowa po ofic.sądowym
przeżyła lat 67
+ 9.3.1937

26 /

Domkiewicz Maria

27 /

Dubiniak Jan

* 1863 + 27.11.1901

28 /

Dubiniak Albin

* 1891 + 1938

29 /

Duch/r/ Halina
1935
inskr. b. słabocz .

30 /

Dąbrowski Jan
+ 8.12.1940
Dąbrowska Maria
+ 17.1.1940

ERMEE
/prawdopod.
trudnoczytel /

32 / Falińska Rozalia
1869 + 19.11.1940

33 /

Faliński Tadeusz

Emiljanowicz

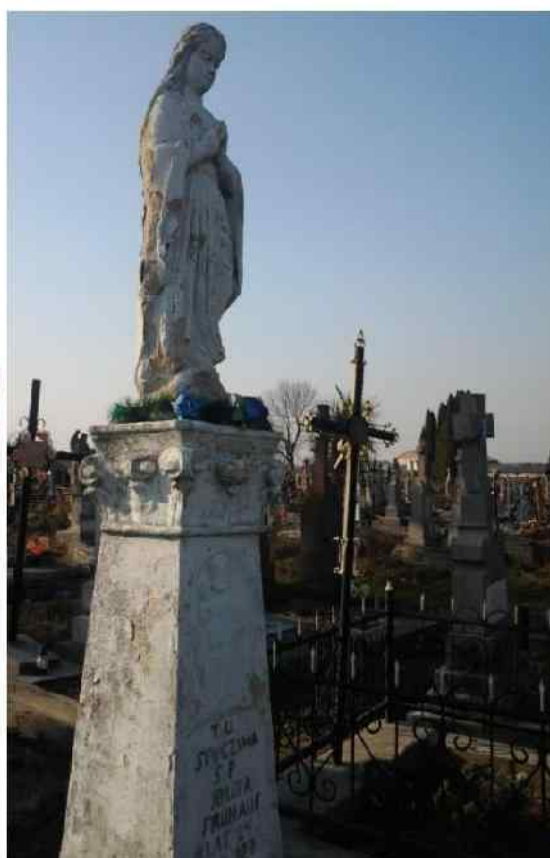
* 24.7.1929 + 6.9.1940

34 /

Fruhauf Józefa

lat 24 + 6.4.1927

36 /

Franciszkiewicz Aniela

* 1914 + 1937

37 /

Gaweł Wojciech

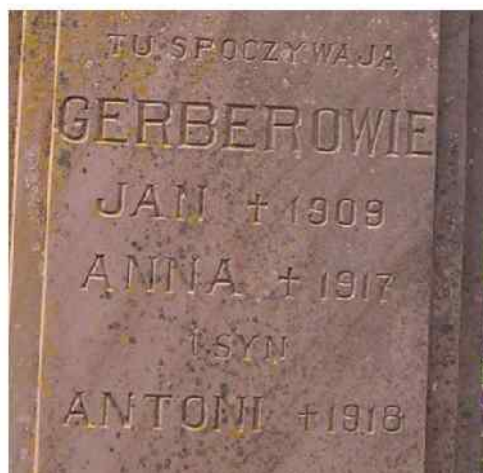
* 1867 + 1942

38 /

Gerber Jan
+ 1909
Gerber Anna
+ 1917
i syn Antoni
+ 1918

39 /

German Maria
zameżna
żyła lat 30 + 11.4.1935

40 /

German Franciszek

żył lat 72

+ 9.5.1935

41 /

Głowacz Wojciech

Ksiądz wikary z Buska

* 1866 + 1906

42 /

Gofryk Paweł

* 1838 + 1922

43 /

Grońskich

Włóda Józefy

Helusia

* ?? +30.12.190?

Wandusia

*1899 + ??

44 /

Grzeszczuk Karol

żył lat 20

+ 22.12.1933

45 /

Giebułtowska Antonina

z Hippmanów

* 1849 + 1904

46 /

Haczkiewicz Łukasz

lat 74 + 1929

47 /

Hudouskova

*1853 + 1928

svnuckou Aninkou

* 25.4.1906 + 8.5.1907

/ jęz. czeski /

48 /

Hahn Józef
żył lat 64
Hahn Stanisław
+ 26.1.1907

49 /

Halikowski Jan
lat 52 + 1919

50 /

Halikowski Józef

* 1869 + 1926

51 /

Halikowski

52 /

Hebal Ferdynand

*1832 + 1910

53/

Hucko Potruk

1914 - 1935

54 /

Iwanicka Rozalia

* 1856 + 1889

55 / Jacyna Klemens * 11.12.1911 + 9.11.1931

56/

Jaszowska Wanda
Lubicz
córka
Ś.P. Stanisława Jaszowskiego
poety
* 1835 + 1889

57 /

? jatrowka Anna
z Demiczuków
+ 1912
/ napis w jęz. ukr. /

58 /

Jamróg
 / Aniusiuchna
 * 1914 + 1914
 nieczytelne
 podano wg. Hausera /

59 /

Jaremkiewicz Józef
 1928
 / Inskr. przedrapana /

60 /

Jezierski Jan

lat73 +6.6.1937

61 /

Kamiński Kazimierz

* 11.11.1866 + nieczyt.

62 /

Karpiński Cyprian

Emeryt. nauczyciel

* 11.7.1879 + 2.9.1935

63 /

Kapij /? / Joanna

żyła lat 60

+ 1910

/ napis w jęz ukr. /

64 /

Kapijowa Janina

* 26.6.1923 + 26.1.1940

65/

Kawecka Józia

+ 17.5.1931

66 /

Kler Józef

+ 5...5.1901

67 /

Kler Leopold

68 /

Kolbuch József

lat 23

+ 8.3.193?

69 /

KOLBUCH

Kolbuch Józef

* 1893 + 1940

71 / Korewicki Włodzimierz Nagody

10.1.1892 + 27.8.1935

72 /

Kozłowski Stanisław
 woźny przy C.K. sądzie
 + ...1887
 Kozłowska Emilia
 żyła lat 19 + 1888

73 /

Kozłowski Jan
 żył lat 83
 + 1927

74 /

Kurowska Rozalia

lat 46 + 2.4.1938

Tomkiewicz Zofia

lat 62 +23.2.1932

75 /

Kuszar.....Jan

76 /

Krajewski Grzegorz

Emeryt. rządcą

przeżył lat 77 + 21.1.1927

77 /

Krajewska Marya

z Rotterów

* 1857 + 21.7.1914

78 /

Krukowska Marya
przeżyła lat 26
+ 16.8.1904

79 /

- / Krzyszkowska Emilia
z Zielonków
.....35
+ 1893

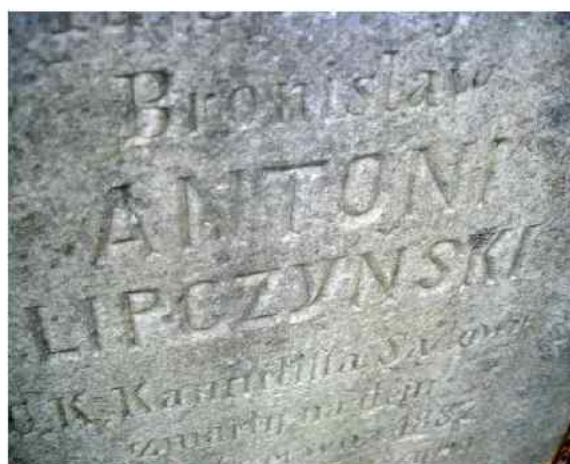
80 /

Lesiakowa Henryka
z Szymańskich
*1898 + 1937

81 /

Bronisław
Antoni Lipczyński
C.K. Kancelista sądowy
+ 18.6.1882
w 36 roku życia

82 /

Łucek Jan

* 1867 + 26.8.1937

83 /

Łuczkiwicz Stanisław

* 2.4 1863 + 28.1.1923

84 /

Łuciów Szymon

* 5.6.1854 + 6.7.1913

85 /

Małko Wiktorya

z Sandeckich

przeżyła lat 43 * 1879

86 /

Małkiewicz Adam

87 /

Małkiewicz Wiktoria

lat 60

+ 9.4.1906

Marciak Felicja z Misiewiczów

* 4.4.1817 + 15.3.1900

wnukowie

Astancowicz Władysław

* 19.1.1892 + 5.12.1900

Astancowicz Aleksander

* 5.7.1902 + 15.8.1902

Marciniec Marja

wdowa po portierze kolej.

przeżyła lat 51

+ 13.12.1920

90 /

Marcinkiewicz

91 /

Markiewicz Piotr

* 1868 + 8.3.1928

92 /

Marynowicz Maria

z Lubaczewskich

przeżyła lat 71 + 17.2.1936

93 /

Maselko Maria

z Demytczuków

żyła lat 76

+12.2.1937

94 /

Maselko Jan

żył lat 65

+ 11.10.1919

95 /

Maselkówna Julia

zmarła w 30 r. życia

22.5.1928

96 /

Matuszewski Jan

Em. Kier. Szkoły

żył lat 73

+ 7.10.1929

97 /   III NAJSTARSZY POCHÓWEK NA CMENTARZU - 1872

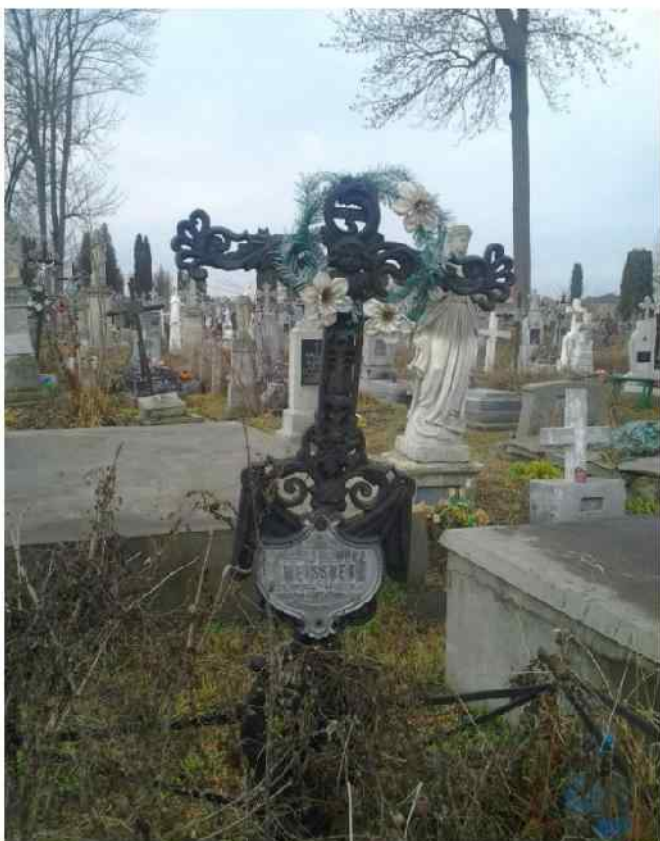
Meissner Wacław

Rajmund

C.K. Poczmistrz

zmarł w 77 r. życia

+ 8.5.1872

98 /

Mokrzycka Irena
z Matuszewskich
* 30.2.1882 + 3.1.1935

99 /

Motak Maria Bronisława
uczennica 5 kl.+ 8.3.1942 ,
w 12 wiosnie życia

100 /

Motak Józef

+ 1923

101 /

MU...SZ KIEWICZ

MARIA

102 /

Mikonowicz Franciszek

* 1878 + 1934

Mikonowicz Eleonora

Grabowska

* 1878 + 1969

103 /

Móko... Antoni

* 1887 + ...

104 /

Nawrocka Aurelcia

* 14.5.1902 + 19.12. 1902

105 /

MIKINSKI

Władysław Paweł

* 1839 + 18.2.1912

106 /

NAS MIJ.
25. 10 192? .....

107 /

NOWOTNA MARYA

108 /

- / Niewiadomska Katarzyna
z Bieleckich
Niewiadomski Tomasz

109 /

Pater Julia

z synkiem

* 1867 + 28.2.1896

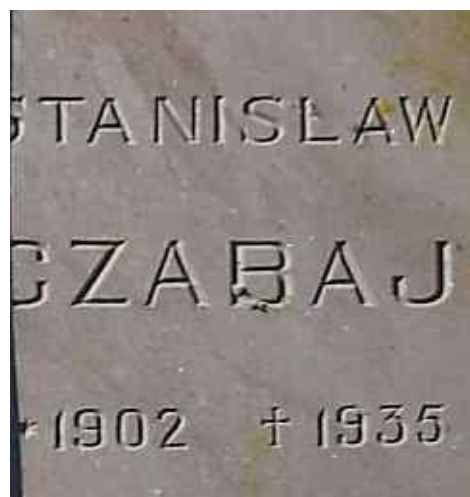
110 / Pater Iwan

111 /

Orendecką Joanna
z Czabajów
* 1893 + 1932

Czabaj Stanisław
* 1902 + 1935

112 /

Ostrowski Celestyn

* 6.1935 + 6.1942

113 /

Pencak Regina

lat 30 + 1929

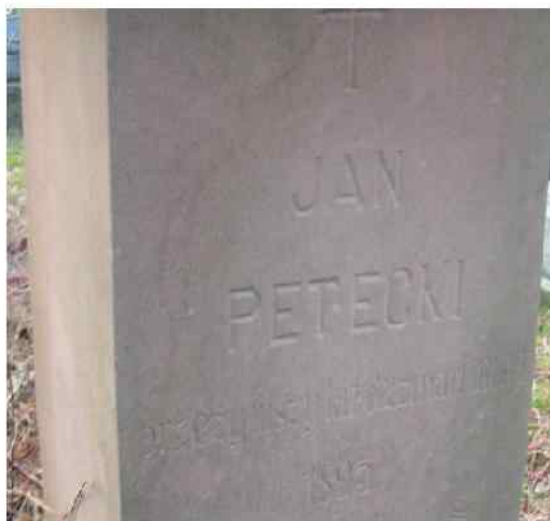

114 /

Petecki Jan

żył lat 62

+ 1895

115 /

Peteck Tomasz

żył lat 42 + 1913

Petecka Ludwika

żyła lat 35 + 1913

Pendel Hieronim

żył lat 63

1898

Inskr. w obcym

języku

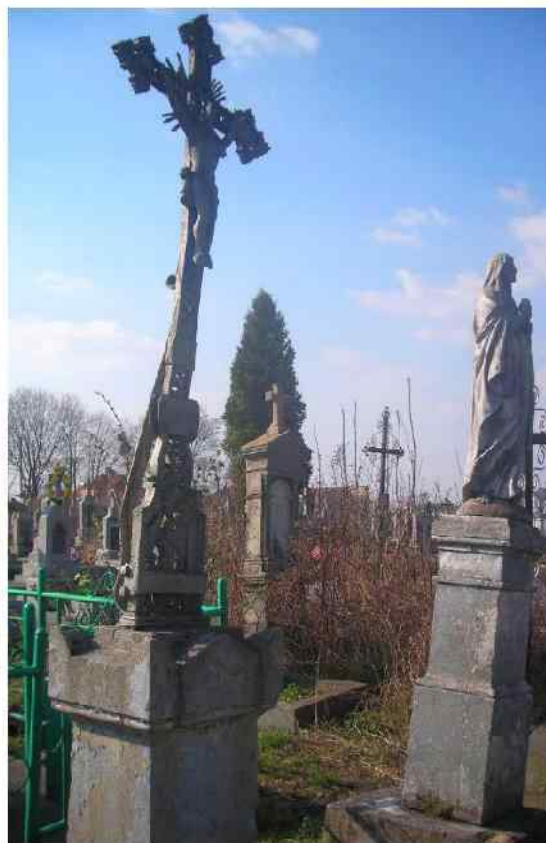
117

Pęczak Piotr

+ 1930

Pęczak Maria

żyła l. 31 + 11.12. 1930

118 /

Pęczak Józef

* 1864 + 4.3.1938

Pęcakówna Karolina

* 1909 + 25.5. 1934

Podhalec Franciszek

*24.7.1864 + 1.2.1912

121 /

Podhalec Kazimierz

żył lat 65

+ 14.6.1933

122 /

Popławski Rudolf

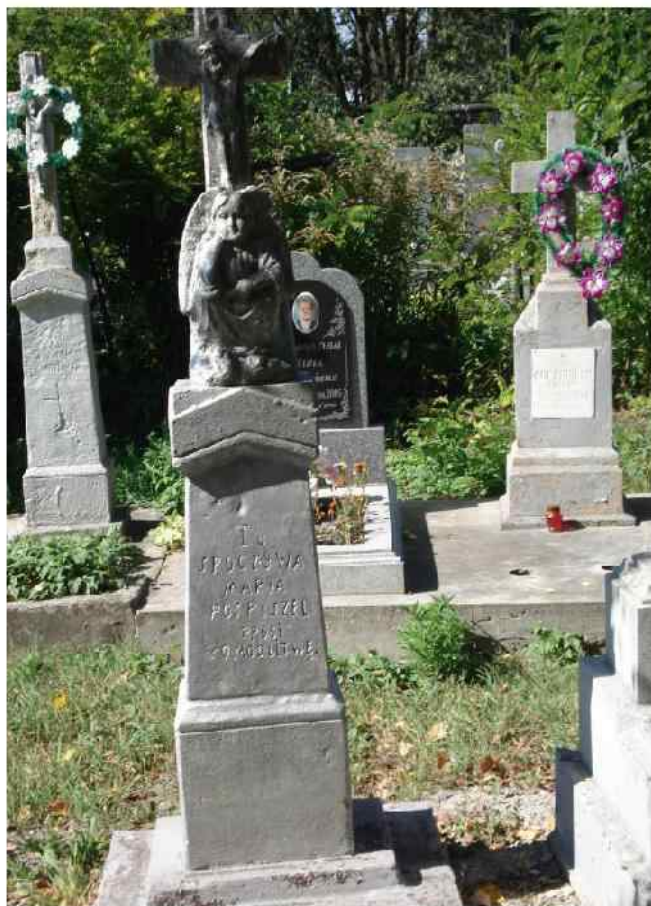
* 25.1.1885 + 23.10.1956

123 /

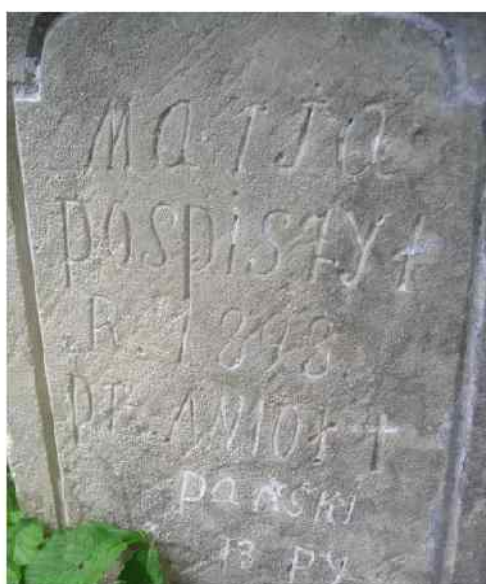
Pospiszel Marya

124 /

Pospiszył Maria

R 1898

125 /

Pospizil Agnieszka

Zyła lat 45

126 /

Ptaszek józef

* 1835 + 1924

Ptaszkowa Maria

..... + 1928

Prochaska Teofil

Doktor

Wszech Nauk Lekarskich

Opiekun Ubogich

* 22.7.1852 + 14.6.189?

Spoczywaj Najdroższy Ojczusiu

w Bogu i

Pamiętaj o Córce Twojej

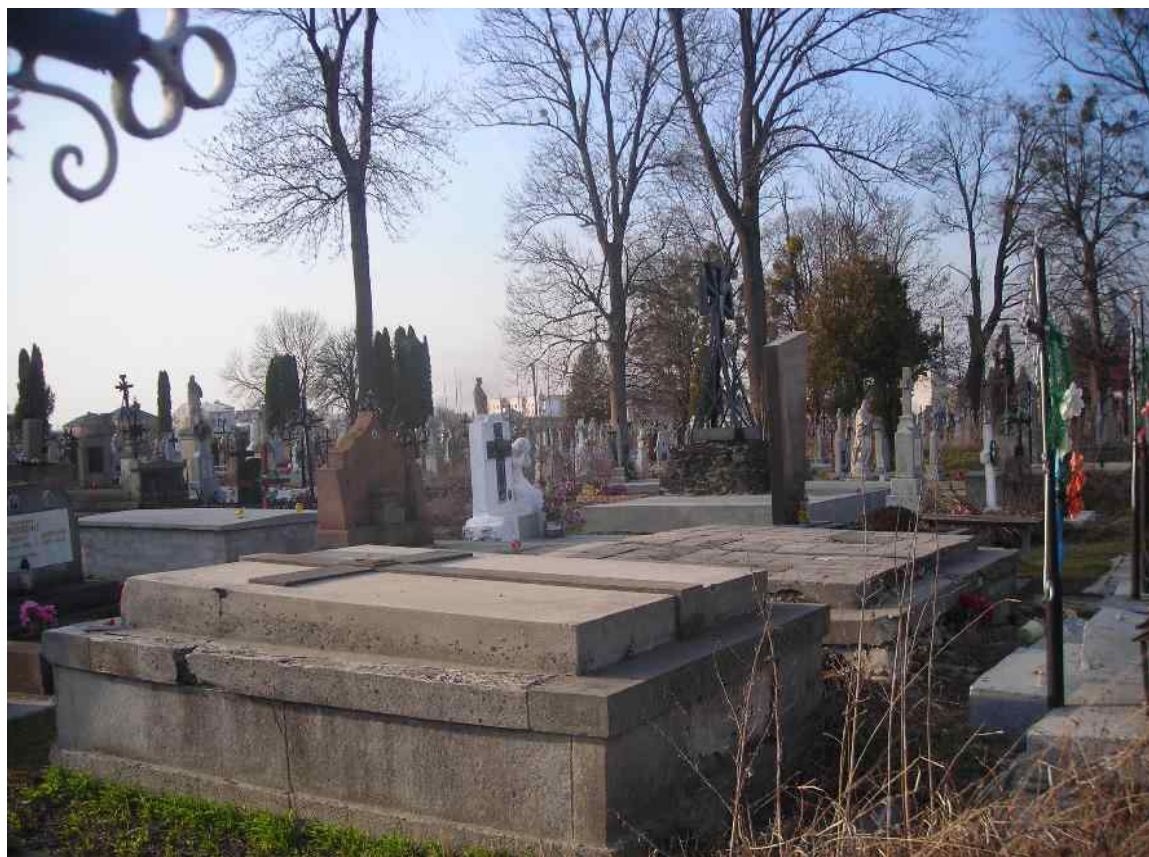

Póltorak Stanisław

* 3.5.1866 + 13.3.1928

129 / Grobowiec RODZ. PTASZKÓW, dalej MECKIEWICZÓW

130 /

Przysiecka Maria Władysławowa
z Koniców
*1838 + 1901
Szumpeter Jan
C.K. Notariusz
*1852 + 1903

131 /

Rajkowska Irka
żyła lat 22
+ 16.3. 1933

132 /

Rotter Józef

żył lat 72

+ 9.2.1897

133 /

Anna

Rosłanowska

Rozalia

Tekla

135 /

S.. P..
Antonina
/ Inskr. w jęz. ukr /

136 /

Salecka Maria
* 27.9.1889 + 3.4.1911
/ napis w jęz. ukr /

137 /

Sche..... Jerzy

żył lat 39 + ...1929

138 /

Schittler Antoni

* 1830 + 1886

Schitler Paulina

* 1834 + 1886

Sękawska Zuzanna

z Gurskich

+10 czerwca 1859

140 /

Skulska Helena

* 1.9.1891 + 14.6.1903

/ inskr. słabo czytelna /

141 /

Smolik Stanisław

142 /

Smorażanka Ludmiła

* 1917 + 1934

143 /

Solecka

144 /

Stanisław ..ne.n.

Lat 62 .....

145 /

Stretecki Franciszek

* 10.9.1856 + 8.11.1912

146 /

Sudio Zofia

Dyr. Szkoły Żeńskiej

* 15.5.1870 + 11.11. 1927

147 /

Szczurowna Stefania

żyła lat 24

+ 25.5.1922

148 /

Szczygieł Antoni

* 16.6.1850 + 3.6.1890

Szczygieł Jan

inskr.nieczyt.

149 /

Święcicki Andrzej

* 7.3.1906 + 26.5.1942

150 /

Święcicki Emil

* 20.5.1900 + 1.2.1920

151 /

Święcicki

152 /

Święcicki Józef
 * 1825 + 11.3.1901
 Święcicka Agnieszka
 * 1825 + 28.3.1881

153 /

Inskr. nieczytelna

154 /

Teodoriwna Michalina

* 1884 + 1942

155 /

Tokarzewski Józef Henryk

*3.10.1856 + 7.7.1911

156 /

Temecka Anna
przeżyła lat 18
+ 14.10. 1918

157 /

Turkewycz Kateryna
przeżywszy 68 lat
+ 19.9.1924

158 /

Tur...wicz Zofija

1903

/ jęz.ukraiński /

159 /

Tuz Mikołaj

przeżył lat 69

+ 1.10.1898

160 /

Ustyanowicz

Lwowskiego

161 /

Wanio Onufry

Funkcjonariusz P.K.P.

przeżył lat 48

+ 22.4.1922

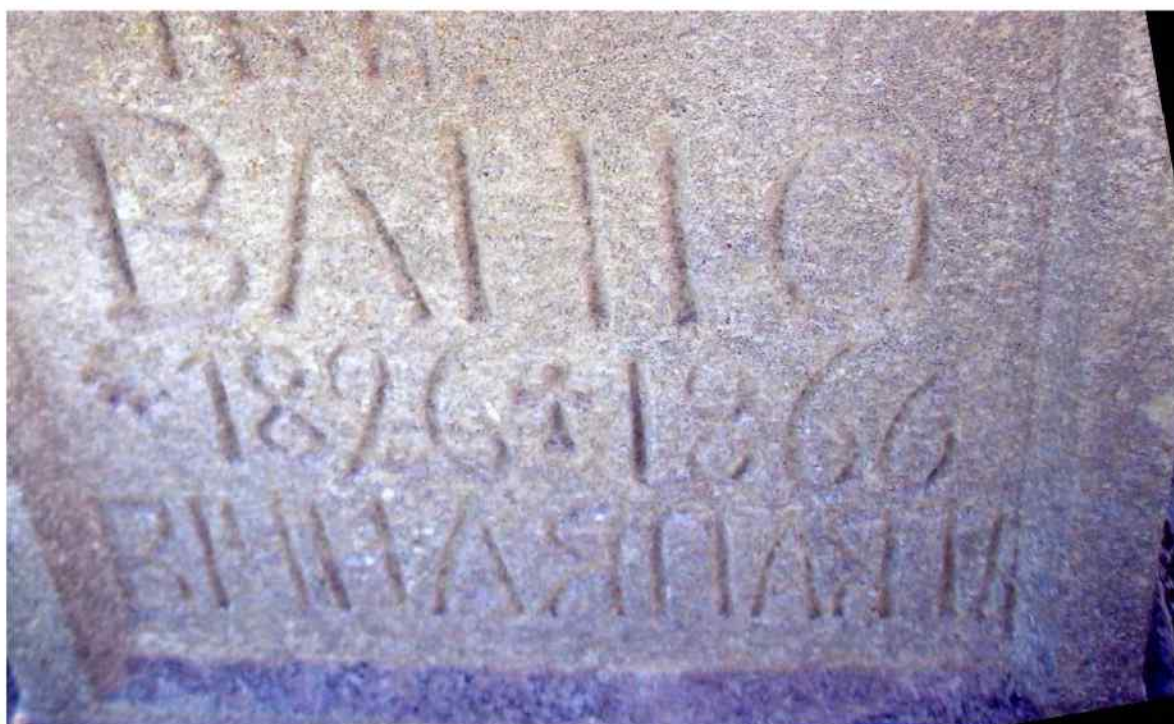

Wanio ...anna ...oisumirczuk

* 1826 + 1866

/Inskr. w jęz. Ukraińskim /

163 /

Wanio Taras

Włodzimierz

/ inskr. w jęz.ukr./

164 /

Wanio Petro

* 1851 + 16.9.1933

165 /

Wanio Wasylj

żył lat 75

+ 1.3.1907

Taras Wołodymyr

żył lat 12

+ 1.3.1906

166 /

Walichiewicz Julja

przeżyła lat 42

+ 21.1.1914

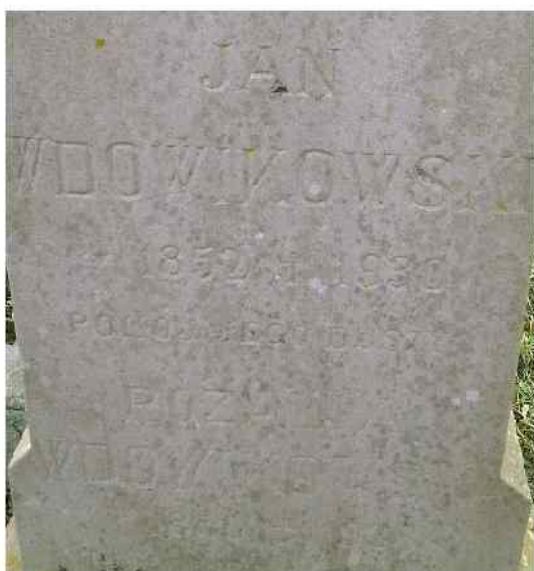
167 /

Wdowikowski Jan

* 1852 + 1930

Wdowikowska Rozalia

* 1850 + 1938

168 /

Wizło

Antoni i Karolina

+ R.192..

169 /

Wojdyła Józef

* 1871 + 24.4.1932

170 /

- / Worobec Helena

żyła lat 27

+ 12.6.1924

171 /

- / Zabuska Karolina
z Pęcaków
* 1870 + 1937
/ 18.1.1867 + 18.1. 1937
wg. metryki z W-wy 1996 /

172 /

Zabuska Helena
z Wdowikowskich
* 1899 + 25.3.1929

Zabuski Jan
* 1832 + 1891

174 / Zabuski Józef/ w tle : groby Zabuska Helena i Zabuska Karolina
* 19.2.1865 + 6.4.193? Stan grobowca na dzień 1.12 2010

175 /

Zownirczuk Wasyl

* 15.1.1876 + 6.3.1953

Zownirczuk Anna

* 27.1.1895 + 19.3.1961

176 /

Inskr. nieczytelna

177/

Inskrypcja nieczytelna

178 /

Inskrypcja nieczytelna

179 /

Inskrypcja nieczytelna

180 /

N.N.

181 /

Inskr. nieczytelna

182 /

Inskr. nieczytelna

183 /

Inskr. nieczytelna

184 /

Inskrypcja nieczytelna

185 /

Inskr. zniszczona

186 /

Inskrypcja Nieczytelna

189 /

Bezimienna mogiła

190 /

Bezimienna
mogiła

Dokumentację fotograficzną cmentarzy opracowano w czasie kolejnych wyjazdów do Buska , jesienią 2013 i wiosną 2014 roku

Ten wojskowy cmentarzyk powstał po I Wojnie Światowej , na początku lat dwudziestych XX w

Busk 1995 r., cmentarz - Kwatera Poległych o

Niepodległość Polski , po renowacji w 1995 roku

W kwaterze wojskowej żołnierzy polskich , poległych o Niepodległość Polski w latach 1918 – 1920 I Wojny Światowej spoczywają :

- **Jan Potasiński** - szeregowy baonu saperów 2 kompanii , poległ 14 XI 1920 roku .
- **Tadeusz Kotwiński** - podporucznik , poległ w 1920 roku ,
- **Stefan Flisiak** - kapral 62 p. p. 4 kompanii , urodzony 25 VII 1897. w Wielkopolsce , poległ 16 III 1920 roku ,
- **Franciszek Słowacki** - podchorąży 1 pułku ułanów , lat 24 poległ 28 VIII ekshumowany w Strunibabach w 1930 roku ,
- **Franciszek Szawczak** - szeregowy 19 pułku piechoty 2 kompanii , poległ w 1920 roku , ekshumowany z pola w 1924 roku ,

Busk , Cmentarz , Kwatera Poległych o Niepodległość

Polski w latach 1918 – 1920 , Widok ogólny

- **Walenty Białyk** - szeregowy 17 pułku piechoty 1 kompanii , poległ 7 IX 1920 roku
- **Leon Przygocki** - szeregowy 16 pułku piechoty 11 kompanii , poległ 17 IX 1920 roku , ekshumowany z Rusiłowa w 1924 roku ,
- **Ludwik Bryś** – kapral 17 pułku piechoty , poległ 2 IX 1920 roku , ekshumowany z Rusiłowa w 1924 roku ,
- **Walenty Józefowicz** - żołnierz 17 pułku piechoty , poległ w 1920 roku , ekshumowany z Rusiłowa w 1924 roku ,
- **Józef Musikowski** - podporucznik 105 pułku piechoty 10 kompanii , poległ 16 VIII 1920 roku , ekshumowany w Kupczu w 1924 r.
- **Władysław Szczerbiński** - żołnierz 40 pułku piechoty , poległ w 1920 r
- **Jan Chamala** - kapral 205 pułku piechoty 6 batalionu , poległ 9 IX 1920
- **Zygmunt Kalikowski** - kapral 19 pułku piechoty 2 kompanii , z Warszawy , poległ w sierpniu 1920 roku , ekshumowany z Lanerówki w 1920r

-Gluszak - szeregowy 39 pułku piechoty , poległ 16 VIII 1920 roku

- Jan Kryda** , szeregowiec 240 pułku piechoty armii ochotn. 3 kompanii,
pochowany 16 sierpnia kompanii 1920 roku , ekshumowany ze
Streptowa w 1930 roku ,
- **Jan Szarak** - szeregowy 240 pułku piechoty , ochot. armii 3 kompanii ,
poległ w 1920 roku , ekshumowany ze Streptowa w 1930 roku ,
  - **Weber** - plutonowy 240 pułku piechoty , 3 kompanii , ekshumowany w
1930 r. ze Streptowa
  - **Franciszek Arystepia** - urodzony w 1897 roku , poległ w 1920 roku ,
  - **Franciszek Pultorak** - poległ w 1920 roku , ekshumowany z
cmentarza w Dobrotworze w 1931 roku
  - **Franciszek Łuczak** - szeregowy 19 pułku piechoty , poległ 2 X 1920
roku , ekshumowany z pola ,

- **Stanisław Czekalowski** - porucznik , poległ w 1920 roku ,
- **Stanisław Paczos** - porucznik , poległ w 1920 roku , ekshumowany z Kupcza w 1933 roku ,
- **Józef Milisowski** - porucznik , poległ w 1920 roku , ekshumowany z Kupcza ,

W kwaterze żołnierskiej , Poległych o Niepodległość Polski w latach 1918 - 20 znajdują się jeszcze zbiorowe mogiły ,

- mogiła **74 NN żołnierzy** z 12 , 17 i 40 pułku piechoty , poległych w 1920 roku ,
- mogiła **34 żołnierzy** , poległych we wrześniu 1920 roku ekshumowanych z Dziedzichowa , Nahożec , Nowosiółek Liskich Strepowa w 1930 roku ,
- mogiła **87 żołnierzy** poległych w 1920 roku , ekshumowanych z Kupcza w 1933 roku ,
- 2 mogiły **NN żołnierzy** poległych w 1920 roku :
     żołnierz ekshumowany z Kupcza w 1924 roku ,
     żołnierz z 105 pułku piechoty , bez oznaczenia .

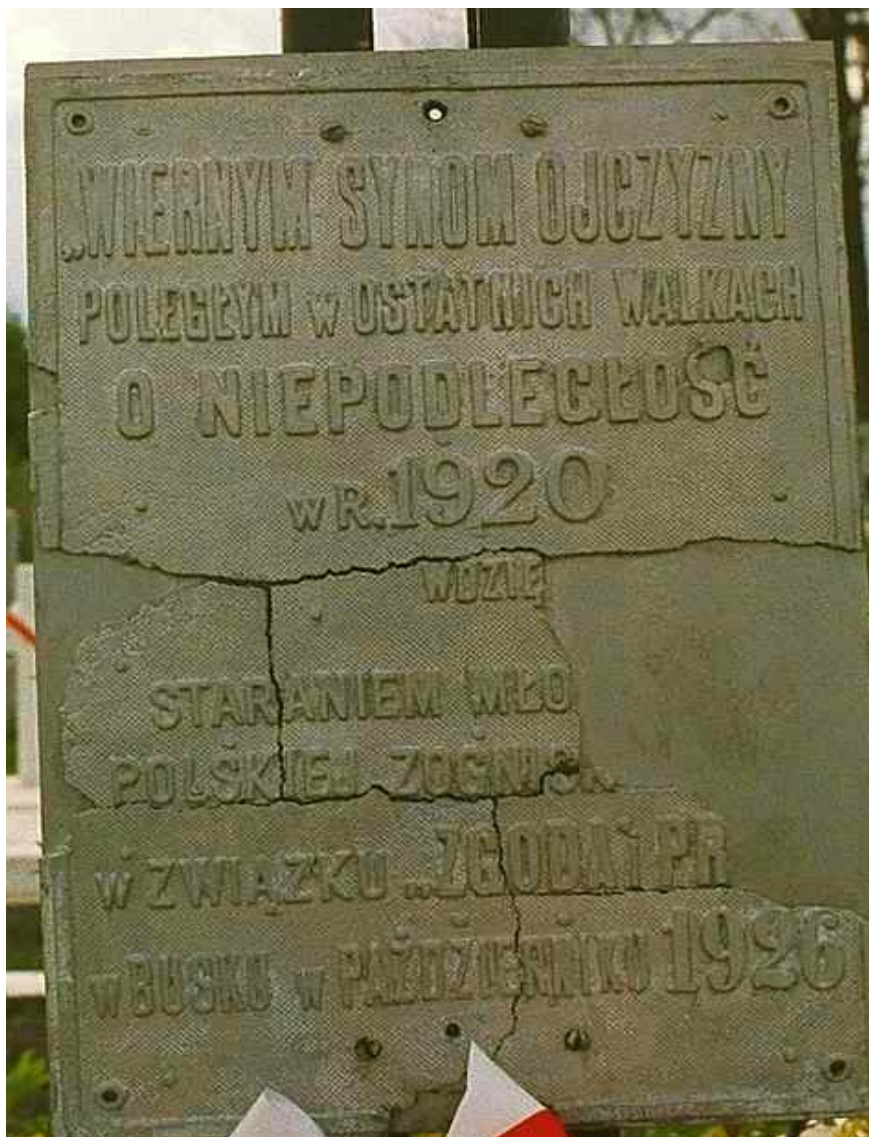

Jedna z w. wym mogił , długa na całą szerokość kwatery oznaczona jest prostym kamieniem nagrobnym , z napisem „ CZEŚĆ POLSKIM BOHATEROM 1920 „

Druga zbiorowa mogiła usytuowana jest w środkowej części ,
tam gdzie stoi główny krzyż z tablicą nagrobną .

Trzecia zbiorowa mogiła znajduje się za krzyżem głównym ,w tylnej części
kwatery / nie ma żadnych zdjęć tego miejsca /

Rok 1995 - Oryginalna płyta nagrobna na Krzyżu głównym
w Kwaterze Poległych o Niepodległość w latach 1918 – 20 , w walkach z
Bolszewikami , ufundowana w 1926 r. przez Związek Zgoda i Praca '

Na starym cmentarzu w Busku znajdują się dwie bardzo stare
mogiły uczestników powstania narodowego 1863 roku;

- Ks . **Kazimierza Aktyła** , proboszcza parafii Św. Stanisława , w latach
1824 - 1924 w Busku , Dziekana Dekanatu Buskiego , * 1846 + 1924.
- **Artura Gretchela** * 1846 + 1910 roku , na grobowcu zabytkowy pomnik
kamienny - jak niżej

Aktyl Kazimierz
 Proboszcz parafii
 Św. Stanisława w Busku
 * 1846 + 4.9.1924

Grób Ks. Prałata **Kazimierza Aktyla** , uczestnika Powstania Styczniowego

Gretschel Artur
 * 1846 + 1910

Grobowiec **Artura Gretschela** – uczestnika Powstania Styczniowego

Groby żołnierzy w polskiej kwaterze są nieoznaczone /oprócz dwóch / , jednak ślady na krzyżach wskazują ,że pierwotnie były na nich imienne tablice , lub inskrypcje , których dzisiaj już nie ma .

Rok 2001 - Stary cmentarz w Busku - coroczna Warta Honorowa harcerzy z Rzeszowa na kwaterze Poległych o Niepodległość Polski , w latach 1918 - 1920

Rok 2012 , Cmentarz – warta honorowa przy zbiorowej mogile pomordowanych w czerwcu 1941 roku przez NKWD Buszczan

Rok 1991 , Cmentarz – Kwatera Poległych o Niepodległość
Polski w latach 1918 – 1920 , przed renowacją

Rok 1991 , Cmentarz – Kwatera Poległych o Niepodległość
Polski w latach 1918 – 1920 , przed renowacją

Rok 1991 , Cmentarz , Kwatera Poległych o Niepodległość

Polski w latach 1918 – 1920 , przed renowacją

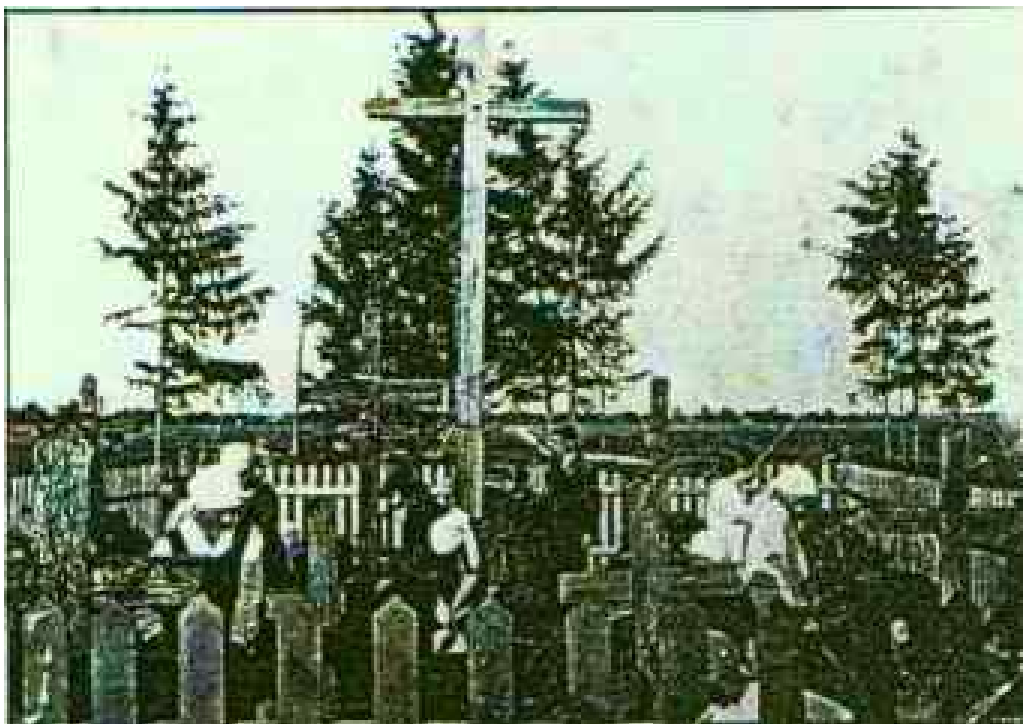
W okresie międzywojennym pomiędzy kwaterą polską , a aleją główną cmentarza istniała kwatera poległych w czasie I Wojny Światowej żołnierzy austriackich , nieco mniejsza od kwatery polskiej . Mieściła ona kilka rzędów zarośniętych trawą , nieoznakowanych grobów ziemnych . Na czole tej kwatery stał wysoki , drewniany , nie oznakowany , podobnie jak groby - krzyż .

Dzisiaj już nie ma ani tej kwatery , ani krzyża , a na tym pustawym terenie znajduje się kilka współczesnych pochówków , a wybrzuszenia i nierówności świadczą o dawnych zarośniętych trawą i zapadniętych grobach , które w tym miejscu istniały przez lata

A oto dosłowna wypowiedź jednej z mieszkanki Buska n. t. tego nieistniejącego austriackiego cmentarza / w Internecie /

<< Dobrze nie wiem – no zdaje mi się AWSTRIJSKI CMENAR był tu -
przypominam ojciec powiedział mi to kiedyś >>

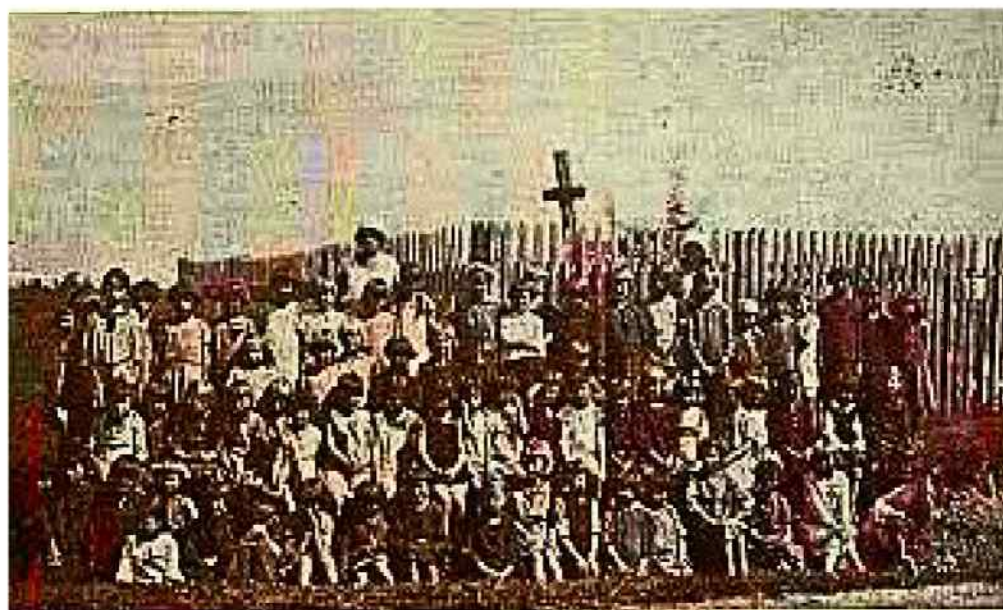

Busko , Porządkowanie jednej z kwater poległych żołnierzy
w latach 1918 – 1920 przez ludność Buska ,
Foto sprzed 1939 roku , ze zbiorów A. Zabuskiego

Rok 2014 , Busko , Miejsce na cmentarzu – ślady
po kwaterze żołnierzy austriackich I Wojny Światowej

Moгиły poległych żołnierzy austriackich i rosyjskich w okolicach Bruska w czasie I wojny światowej.

II WOJNY ŚWIATOWEJ

Po okresach okupacji sowieckiej 1939-1941 i niemieckiej 1941-1945 pozostały dwie zbiorowe mogiły , kryjące ofiary z tamtego okresu :

- Zbiorowa mogiła pomordowanych w czerwcu 1941 roku , przez NKWD mieszkańców Buska , 19 pomordowanych spoczywa w niniejszej mogile Longin Nemecek pochowany w grobowcu rodzinnym / patrz str.132 , miejsce pochówku pozostałych 15 pomordowanych - nieznany /
- Zbiorowa mogiła pomordowanych leśników w Grabowej w lutym 1944 roku Wykaz pomordowanych podano na stronie.130, „ Ludobójstwo Nacjonalistów ukraińskich na Polakach w woj. Tarnopolskim 1939 – 1946,, H. Komański i Sz. Siekierka , wyd. NORTON 2004 r. strona 209 .

Rok 2013 , 2 zbiorowe mogiły z II Wojny Światowej

Należy przypuszczać , że pierwotna tablica nagrobna na tej mogile została sprofanowana i zastąpiona nieczytelną inskrypcją , ponieważ w czasie II Wojny Św. w Busku nie odnotowano zbiorowych pogrzebów o podanych nazwiskach , oprócz niżej opisanych i udokumentowanych . Grobowiec stanowi zwarty sarkofag typowy dla zbiorowych mogił i jednorazowego pochówku - nie ma w nim furty / jak w grobowcach rodzinnych / do wkładania kolejnych trumien , co wskazuje że tablica została zmieniona

Rok 2003 , Busk – Cmentarz , zbiorowa mogiła 19 mieszkańców Buska
pomordowanych w czerwcu 1941 roku przez siepaczy NKWD

Jeszcze we wrześniu 2003 roku na tej mogile , patrz zdjęcie , widniała
następująca inskrypcja w języku polskim , umieszczona na zwieńczeniu krzyża ,
za czasów okupacji niemieckiej w latach czterdziestych ubiegłego wieku.

„ TU SPOCZYWA 19 MIESZKAŃCÓW BUSKA POMORDOWANYCH
W CZERWCU 1941 ROKU PRZEZ OKUPANTA „

Dzisiaj już nie ma tej pamiątkowej tablicy , ustanowionej jeszcze w 1942 roku ,
została ona zastąpiono przez kilka ukraińskich inskrypcji , dzisiaj trudno czytelnych
które nie informują o tamtych mrocznych wypadkach i służą celom propagandowym

Poniższa tabela na str 129 przedstawia wykaz nazwisk pomordowanych , przez
siepaczy NKWD , w budynku Starego Sądu , w Busku w czerwcu 1941 roku .

Na poniższej tablicy brakuje jednak 3 następujących nazwisk , zapamiętanych
przez starych Buszczan i które powinny się również znaleźć na tej tablicy .

- Są to :
- polskiego pochodzenia , N. Nemeczek z Adam ,
  - polskiego pochodzenia , Machnicki nauczyciel z Busku ,
  - ukraińskiego pochodzenia , Adamczuk z Buska .

Na tablicy błędnie podano poz.8 Balicki Jan – powinno być Balicki Kazimierz

**помордованих органами НКВД
жителів нашого району в перших числах війни-червня
місяця 1941р в Буській тюрмі-катівні.**

м.Буськ

- 1.Ваньо Ярослав-Микола - лікар
- 2.Чучман Микола - крамар - член ОУН,активний член "Просвіти"
- 3.Ваньо Омелян - хлібороб - взірцевий господар
- 4.Давидовський Володимир - технолог пивзаводу
- 5.Дідик Ілья - дяк церкви св. Миколая
- 6.Ковалик Євген - інженер-електрик
- 7.Немечик Льонгін - вчитель фізики (по нац. Поляк)
- 8.Балицький Ян - судовий писар (по нац. Поляк)
- 9.Ваксман - селянин (походив з Адамів,по нац. Поляк)

с.Волиця-Деревлянська

- 10.Стець Іван - хлібороб
- 11.Броговський Теодор - хлібороб
- 12.Супрун Іван - хлібороб
- 13.Харко Степан - хлібороб
- 14.Легкий Андрій - хлібороб
- 15.Приступа Василь - хлібороб
- 16.Шкробіт Теодор - хлібороб
- 17.Шкробіт Василь - хлібороб
- 18.Бойко Федір - хлібороб
- 19.Супрун Іван - хлібороб

с.Яблунівка

- 20.Куп'як Михайло - хлібороб,член райпроводу ОУН
- 21.Собашек Ярослав - хлібороб,визначний патріот села
- 22.Ковалик Володимир - хлібороб,

с.Побужани

- 23.Кужіль Степан - вчитель
- 24.Шеремета Петро - хлібороб,член райпроводу ОУН
- 25.Герасимчук Павло - хлібороб
- 26.Герасимчук Панько - хлібороб
- 27.Герасимчук Микола - хлібороб

с.Купче

- 28.Павлик Андрій - хлібороб
- 29.Павлик Михайло - хлібороб
- 30.Слота Роман - хлібороб
- 31.Максимів Володимир - хлібороб

с.Соколя

- 32.Сахаревич Теодор - хлібороб (походив з Вол.Деревлянської)

Rok 2013 , Tablica pamiątkowa na budynku starego sądu
z wykazem pomordowanych , ustanowiona przez Urząd Miejski w Busku
Druga zbiorowa mogiła pochodzi z okresu okupacji niemieckiej 1941-1945

Busko , rok 2014 , zbiorowa mogiła 9 ofiar mordu w

Grabowej k./Busko w lutym 1944 roku

W lutym 1944 roku w Grabowej zostali zamordowani :

1 – Kamiński Kazimierz , lat 30 ,

2 – Orzechowski Stanisław , lat około 50 ,

3– Korczyński Władysław ,

4 – Modelski , pracownik leśny ,

5 - 6 N. N . pracownicy leśni

7– 9 Żona St. Orzechowskiego została zamordowana wraz z dziećmi ,kilka godz. później w domu i została pochowana razem z mężem i dziećmi w wspólnej mogile /wskazuje na to również wielkość mogiły /

Po zamordowaniu ofiary zostali przewiezieni do Buska , zostali przygotowani do pochówku na plebani , tam leżeli w trumnach , następnie odbyła się msza Św. - suma w pobliskim kościele i pogrzeb po ochroną niemieckiej policji – Gestapo .

Trumny z pomordowanymi niesione były na ramionach , kolegów , sąsiadów , znajomych , przez całe miasto , z plebanii na cmentarz .Pomordowanych pochowano w zbiorowej mogile usytuowanej tuż przy mogile ofiar NKWD ,

O tym pogrzebie ofiar nacjonalistów UPA wspomina B. Szeremeta , w swojej książce „ Watażka- Zbrodnie i Zakłamane Wspomnienia „,Wrocław 2000 r. str. 8

Grabowa k./Buska . lata przed II Wojną Światową
pracownicy Nadleśnictwa Grabowa

Grabowa k./Buska , rok 1938 , leśnicy z Grabowej
/ czwarty z prawej hrabia Badenii , właściciel lasów /

Rok 2014, grobowiec rodzinny Meckiewiczów, w którym spoczywa
Longin Nemeczek , w tle grobowiec Fedorskiego i Orendeckiej

Rok 2013 , grobowiec Meckiewiczów – płyta nagrobna

Grób rodziny Meckiewiczów , w którym spoczywają :

- Nemeczek Longin + 1941 r.
- Meckiewicz Józef + 1942 r .
- Meckiewicz Zyta + 1953 r .
- Meckiewicz Maria +1952 r .
- Meckiewicz Cecylia + 199?

Spoczywający w tej mogile Nemeczek Longin - nauczyciel fizyki Szkoły Powszechnej w Busku , został zamordowany w czerwcu 1941 roku przez siepaczy NKWD , a jego nazwisko widnieje na tablicy pomordowanych , na budynku starego sądu – pod pozycją 7

Naoczny świadek wydobywania ciał z piwnicy Ludomił Szubartowicz – mieszkaniec Wolan , który parę godzin później był na miejscu zbrodni , w budynku Starego Sądu tak opisuje zwłoki Longina Nemeczka << Nemeczek miał mocno zaciśnięte dłonie , a ręce jego odchylone były od korpusu ciała , wyciągnięte ku przodowi . W takiej pozycji zawieszony był na kratkach okiennych piwnicy , co potwierdzało , że po strzałach i wtrąceniu do dołu odżył , odzyskał przytomność , lecz zdołał jedynie doczołgać się do krat , chwycić je , by znieruchomieć na zawsze >>

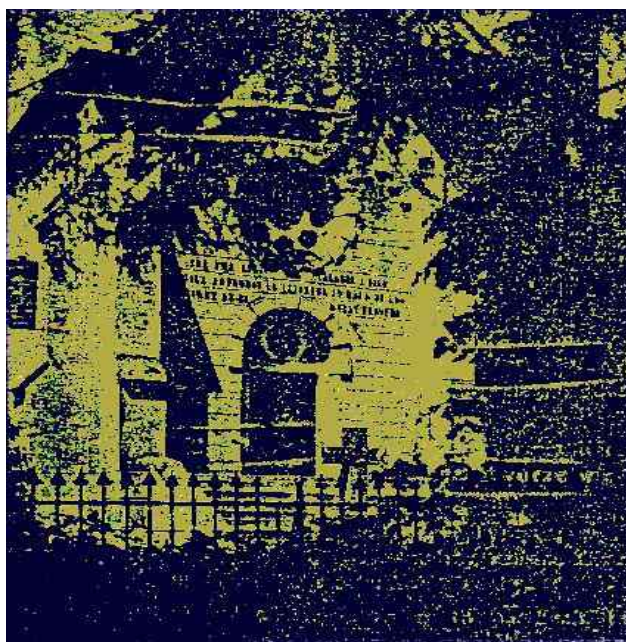
Inne ciała też były mocno zniekształcone , pokrwawione , co wskazywało wyraźnie na tortury przed śmiercią .

<< Dzisiaj , kiedy jeszcze żyją nieliczni świadkowie tamtych wydarzeń , należałoby w ramach odradzającego się państwa Ukraińskiego właściwie opisać wyżej wymienione mogiły >>

„ KU PAMIĘCI POTOMNYCH „

RODÓW MIER I BADENII

Kaplicę wybudowała w roku 1879 Anna Mier , dla swojego zmarłego męża hrabiego Henryka Mier , dziedzica dóbr Buskich , na miejscu dawnego kościoła szpitalnego Św. Ducha , w parku w pobliżu pałacu .

Busk , rok 1935 , kaplica grobowa – widok ogólny

W podziemiach kaplicy pałacowej / przed profanacją / spoczywało pięć następujących osób :

- + 1879 rok , hrabia Henryk Mier / 1829 – 1879 / dziedzic dóbr buskich ,
- + 10.6.1888 rok , urodzony w Greichenbergu hrabia Władysław Badenii , ojciec Kazimierza - budowniczy dróg ,
- + 9 VII 1909 rok , hrabia Kazimierz Badenii wybitny Polak , mąż stanu , w latach 1895 -1897 premier rządu austro – węgierskiego cesarza Franciszka Józefa we Wiedniu . W swojej działalności politycznej walczył o swobody obywatelskie i wolnościowe różnych narodów , a w szczególności Ukraińców

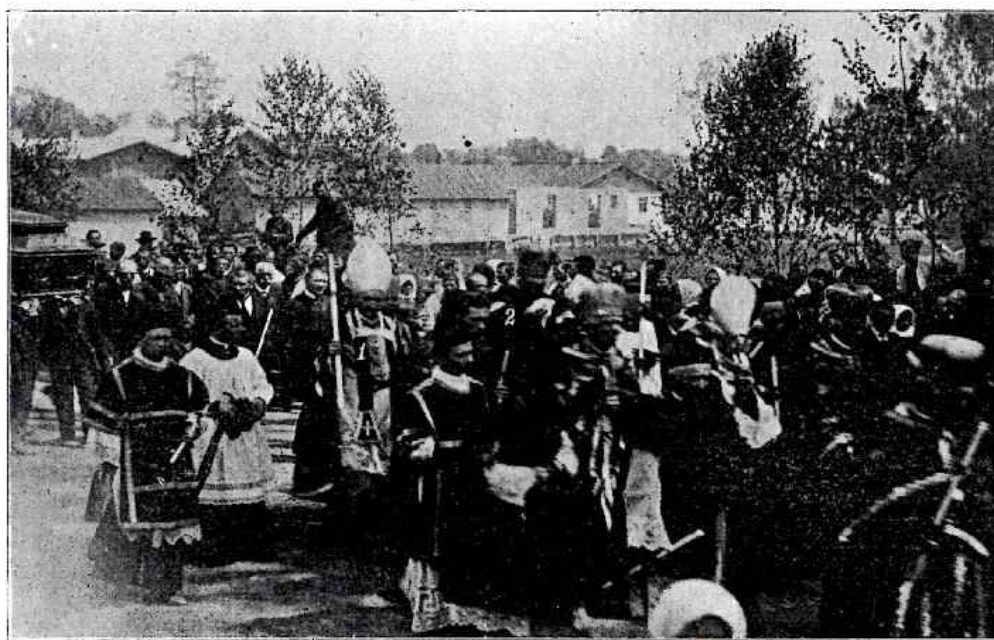
Zmarł w pociągu w Kutkorzu , zwłoki spoczęły w rodzinnej kaplicy grobowej przy pałacu w Busku, a pogrzeb był manifestacją na miarę całej

Galicji – patrz zdjęcie .

– + 11 XI 1916 rok , hrabia Ludwik Badenii , syn Kazimierza Badenii ,
dyplomata , zmarły w wieku 43 lat , osierocił 4 letniego syna Kazimierza i
nieślubnego starszego syna też Kazimierza ,

- + 30.1.1937 rok , Maria Badenii żona Kazimierza Badenii spoczęła obok
męża premiera Kazimierza i syna Ludwika .

Zgon męża stanu. Duchowieństwo przed trumną ze zwłokami ś. p. Kazimierza hr. Badeniego w Busku. 1. ks. arcybiskup Teodorowicz; 2. ks. arcybiskup metropolita Szeptycki.

Busk , rok 1909 , pogrzeb męża stanu Ś. P. Kazimierza Badenii

Po zajęciu we wrześniu 1939 roku Buska przez Sowieców , kaplica została sprofanowana i zdewastowana , zwłoki wrzucono do pobliskiej rzeki , a ograbiony doszczętnie budynek zajęto na magazyn broni i materiałów wybuchowych dla wojska stacjonującego w pałacu . Dzisiaj nie można się doszukać nawet miejsca gdzie stała ta kaplica

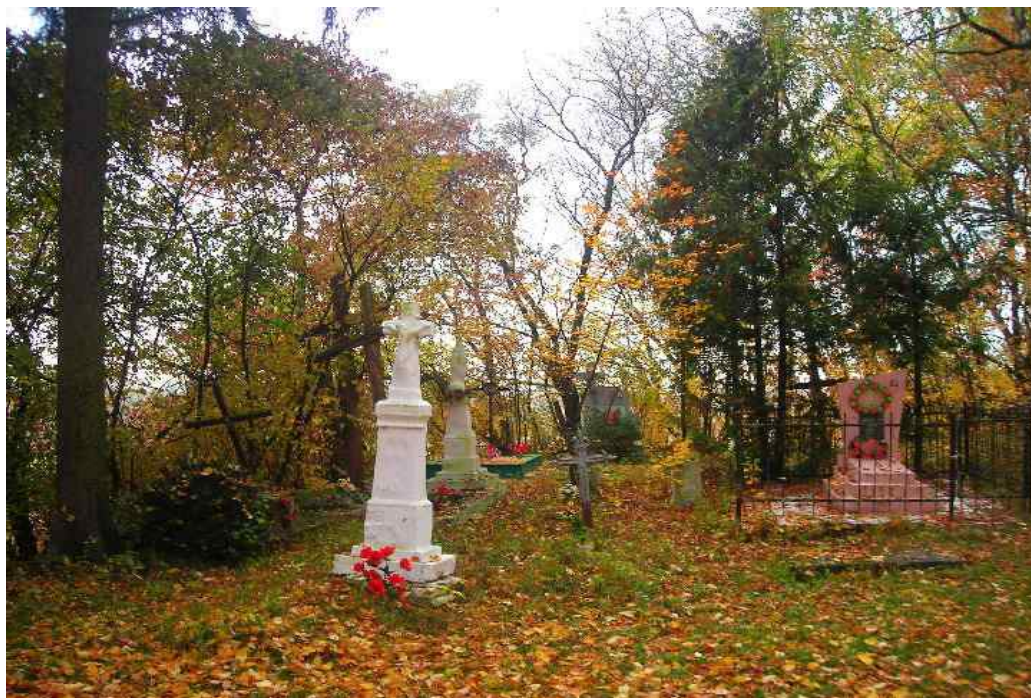
3 /

CMENTARZYK NA WOLANACH

Przy cerkwi Świętego Onufrego do dzisiaj zachował się mały cmentarzyk , a przy drodze do cerkwi pomiędzy dębami malownicza stara kapliczka , patrona cerkwi Św. Onufrego ,wydrążona w pniu starego dębu , jeszcze w 1864 roku .

Dawniej istniał w tym miejscu klasztor Bazylianów , zniszczony w 1654 r. , w czasie najazdu kozackiego . Jest tutaj kilka rozrzuconych po tym terenie bardzo starych grobów , o przyciągających wzrok wystroju i kilka samotnych bezimiennych , przeważnie z piaskowca krzyży . Dzisiaj już nikt nie wie, czy są to przydrożne krzyże które istniały przy zapomnianych ścieżkach i drogach , czy krzyże mogilne , które pozostały po nieistniejących już mogiłach .

Rok 2013 , Busk , cmentarzyk na Wolanach – widok ogólny

Busk , 2013 rok , droga przy cerkwi Św. Onufrego
i na cmentarz na Wolanach

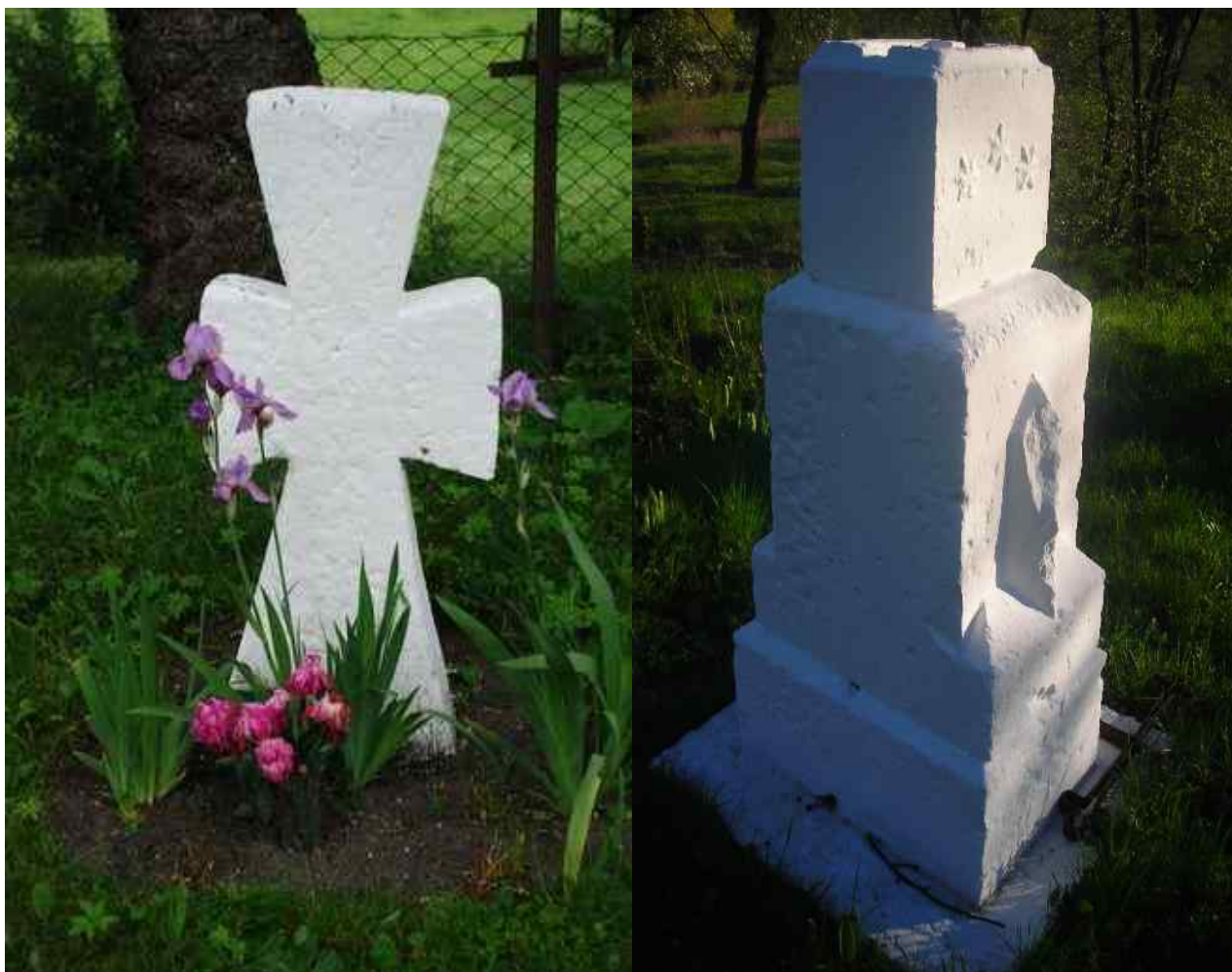

KRZYŻE NAGROBNE , KTÓRE ZACHOWAŁY
SIĘ PO DAWNYCH CMENTARZACH

Dzisiaj pozostały tylko nieliczne bardzo stare krzyże kamienne , który
stanowiące pozostałość po dawnych przy cerkiewnych grobach

Busk , rok 2013 , widok ogólny cerkwi Św. Paraskewy–
widoczny krzyż kamienny

Busk , rok 2013 , nieliczne krzyże kamienne , które
zachowały się po dawnych przy cerkiewnych cmentarzach

W Busku zachował się jeden z pierwszych nagrobków kamiennych – patrz zdj. poniżej, który początkowo zapewne znajdował się przy dawnym kościele Świętego Ducha , na Średnim Mieście . Jest to płyta nagrobna pozostała po pochówku rotmistrza Łotta .

W czasie robót ziemnych przy budowie ratusza ta płyta została zepchnięta ciężkim sprzętem budowlanym na pobocze- brzeg rzeki , a miejsce wokół niej zostało splantowane . Po tym przeniesieniu zachowała się duża wyraźna rysa na tej cennej średniowiecznej płycie nagrobnej . Dzisiaj powinno się znaleźć godne miejsce dla tego unikalnego zabytku

Ten kamień który stanowi jedyną pozostałość dawnego cmentarza , przy kościele Św. Ducha , na Średnim Mieście , jest pierwszym i najstarszym , datowanym

kamieniem nagrobnym znalezionym na terenie Buska , pochodzącym z I poł. XIX w

Kościół Św. Ducha znany już XV - XVI wieku został zburzony przez wojska Bohdana Chmielnickiego w połowie XVII wieku i nie został odbudowany, a cmentarz przykościelny po tym kościele był czynny jeszcze w pierwszej połowie XIX wieku .

Przy pracach archeologicznych prowadzonych w tej części Buska w 2004 roku odkryto , pochodzące z różnych okresów , skupiska ludzkich szczątków / fragmenty kości , czaszki , zapinki ubrań / zniszczonych i przemieszanych na wskutek prac budowlanych , w czasie budowy budynków Miejskiej Rady Narodowej/ W ten sposób dokładne miejsce jego pochówku zostało bezpowrotnie utracone . Możliwe że rotmistrz Łott był pochowany w miejscu gdzie obecnie stoją budynki MRN , o czym mogą świadczyć ślady - uszkodzenia na kamieniu nagrobnym , pochodzące napewno od maszyn budowlanych .

Rok 2005 , Busk , kamień nagrobny rotmistrza Łotta
odnaleziony na Średnim Mieście

II WOJNY ŚWIATOWEJ

Ten cmentarzyk mieści się w narożniku cmentarza katolickiego , od strony miasta , dawniej w tym miejscu stała kostnica , mały bielony budynek do którego czasem przywożono zwłoki przed pogrzebem . Dzisiaj jest to chyba jedyny relikw po poprzedniego ustroju w mieście

Rok 2013 , Busk , cmentarz radziecki – widok ogólny

Rok 2013 , cmentarz radziecki – fragment tablicy z krzyżem

Rok 2013 , Busk , cmentarz radziecki – tablica poległych w II Wojnie Św.
żołnierzy sowieckich w rejonie Buska

Rok 2013 , Busk , fragment radzieckiego cmentarza

Wg. Opowiadań starych ludzi pamiętających czasy II wojny Światowej na posesji kościoła Św. Stanisława , po wkroczeniu Armii Czerwonej w lipcu 1944 roku do Buska , na posesji kościoła istniały rzędy grobów ziemnych żołnierzy niemieckich , zmarłych w pobliskim szpitalu polowym . Ten szpital polowy mieścił się w Szkole Powszechnej / obecnie budynek prokuratury /, zajętej od maja do lipca 1944 roku na wojskowy szpital polowy . Zmarłych w tym szpitalu żołnierzy niemieckich wg starych ludzi chowano na posesji kościoła , przy murze ogrodzeniowym . Jeszcze dziś niektórzy mieszkańcy Buska pamiętają szeregi białych krzyży ciągnących się w kilku rzędach wzdłuż muru , po obu stronach kościoła . W tamtych czasach ogrodzenia stanowił wysoki na 2m. solidny mur, który przedstawia poniższe zdjęcie

Busk , 21 maja 1939 r. rodzina Cwen – I Komunia Św, przy kościele
Św. Stanisława , / w tle mur ogrodzeniowy posesji kościoła /

W następnych latach władzy radzieckiej po wojnie, w czasie burzenia starego murowanego ogrodzenia posesji kościelnej groby te zostały splantowane i rozjechane ciężkim sprzętem budowlanym .

Obecnie przy porządkowaniu posesji kościelnej i budowaniu nowego ogrodzenia władze kościelne wystąpiły pisemnie do niemieckich urzędów kombatanckich o uregulowanie tej sprawy . Spotkało się to jednak tylko z milczeniem strony niemieckiej .

Rok 2014 , posesja Kościoła Św. Stanisława

Nowy cmentarz w Busku powstał na początku tego stulecia w sąsiedztwie Starego cmentarza , przy drodze do Krasnego . Mieści on obecnie współczesne nagrobki i jeden wysoki drewniany krzyż na zbiorowej mogile , mimo kilkuletniej historii już przygarbiony ze starości i drugi metalowy – ażurowy na jakiejś symbolicznej mogile

Rok 2014 , Busk , nowy cmentarz – brama wejściowa

Rok 2014 , Busk , nowy cmentarz – widok ogólny

Cmentarz żydowski w Busku jest jednym z najstarszych cmentarzy żydowskich na Ukrainie . Położony w malowniczym zakątku przedmieścia Lipieboki /obecnie przy ul . Szewczenki nr 10 - 18 / i mieści się przy zaniedbanym zagajniku nad rzeką Słotwiną. Ten żydowski stary średniowieczny cmentarz przycupnął w tym malowniczym zakątku przedmieścia Lipiboki i wrósł w jego krajobraz i wydaje się , że ta lokalizacja jest jego ochroną . Nikt tutaj nigdy nie zagląda , a nawet nie wszyscy Buszczanie , ci obecni , a także Ci co dawno temu opuścili to miast nie wiedzą , że tutaj na peryferiach miasta , znajduje się ten wyjątkowy relikw dawnej kultury żydowskiej . Na jego terenie znajduje się jeden z najwcześniejszych , zachowanych na Ukrainie nagrobków , datowany na 1520 rok , na którym to nagrobku – macewie można dziś odczytać :

>> Dał ozdobę zamiast prochów . Tu został pogrzebany człowiek uczciwy pan Jehuda , syn pana Jakuba , zwany Juda . Zmarł we wtorek 5 kislew w roku 5281 od stworzenia {23 / 11 / 1520 } . W węzle życia niech będzie dusza jego związana razem z duszami Abrahama , Jsaaka , Jakuba i wszystkimi bogobojnymi ludźmi <<

Te nagrobne macewy porozrzucone są na kilku pagórkach , a niektóre nawet do prywatnych posesji przylegają . Na cmentarzu zachowały się stare macewy z bogatą ornamentyką , swoiste dzieła sztuki , opisane w języku hebrajskim , powszechnie nie zrozumiałym , a szkoda bo napewne zawierają wiele informacji z historii miasta . To wojewoda Stanisław Górka miał osiedlić w Busku Żydów w 1573 r., ale wydaje się , że osiedlenie Żydów nastąpiło dużo wcześniej , ponieważ najstarszy zachowany na cmentarzu żydowskim nagrobek datowany jest na 1510 rok , a pierwszy dokument na temat osadnictwa Żydów w Busku pochodzi z 1454 roku* / / . Górkowie wyznawcy Kalwinizmu uczynili z Buska jeden z najprężniejszych ośrodków tego wyznania na Rusi .

Przez pewien czas za ich namową , zlikwidowano tutaj nawet parafię katolicką , lecz bunt mieszczan i Konsystorz lwowski przywróciły ją na nowo .

* / / Shayari A. History of Busk /w; / Sofer Busk ; Le-zekher Ha- kehila she-harva , red. A. Shayarri , Haifa 1965 , s.18

Poniżej przedstawiono cykl ogólnodostępnych zdjęć z cmentarza żydowskiego w Busku , z 5 .06. 2010 roku , autorstwa P. M. Biesiada , publikowanych w Internecie

Busk, macewy i widok na miasto, w środku czarny obelisk , upamiętniający odkrycie w 2005 r. 15 zbiorowych mogił ofiar Holokaustu w 1943 r – w tle widoczna cerkiew Św Mikołaja i Kościół Św. Stanisława

Busk , cmentarz żydowski - macewy

Busk ,jedne z wielu macew na cmentarzu żydowskim

Busk , widok na cmentarz żydowski nad Słotwiną i centrum miasta

Busk , macewy , zalew Słotwiny i widok na miasto

Busk , macewy

Bezimienne – nieczytelne macewy

Cmentarz żydowski - macewy

Ten żydowski stary średniowieczny cmentarz przycupnął w tym malowniczym zakątku przedmieścia Lipiboki i wrosł w jego krajobraz i wydaje się że ta lokalizacja jest jego ochroną . Nikt tutaj nigdy nie zagląda , a nawet nie wszyscy Buszczanie , ci obecni , a także Ci co dawno temu opuścili to miast nie wiedzą ,że tutaj na peryferiach miasta , znajduje się ten wyjątkowy relikw dawnej kultury żydowskiej

Na tym cmentarzu znajduje się również kilkanaście masowych grobów z okresu holokaustu , który miał miejsce w Busku 22-23 maja 1943 roku . Te masowe mogiły zostały odkryte i przebadane w 2005 roku i po zakryciu oznaczone nagrobnym obeliskiem ustanowionym w miejscu pochówku . W literaturze podawana jest różna liczba pomordowanych w ramach Holokaustu Żydów w maju 1943 roku :

- Mieczysława Trojan – Krzynowa , Busk – strona 225 .....6000 ,
- plakietka studentów żydowskich , z roku 2005 ..... 2000 ,

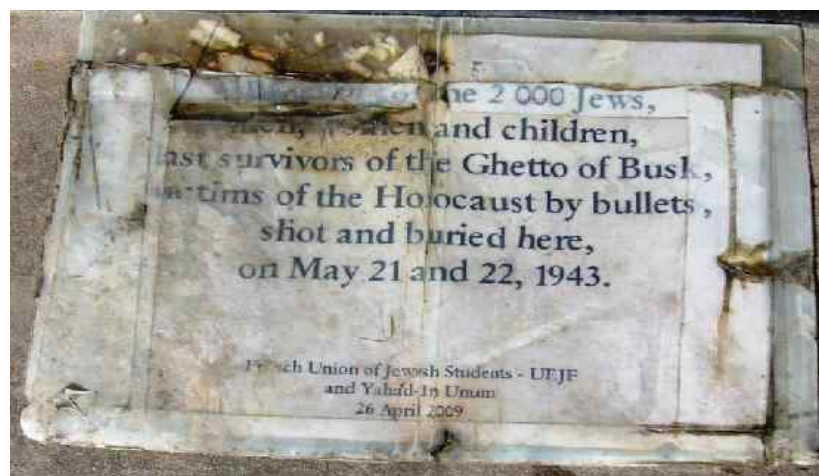
Wydaje się ,że powyższe cyfry są zawyżone , i jak pokazuje 15 odkrytych zbiorowych mogił , ilość zamordowanych Żydów w dniach 21 – 22 maja 1943 r . mogła wynieść kilkaset . Nie jest również prawdą , że rozstrzeliwanie odbywało się z broni maszynowej , ponieważ wg świadków / opowiadań okolicznych mieszkańców /w tym dniu przez około 2 godz. słyszać było tylko pojedyncze strzały zbrodni ręcznej .

Wszystkie zdjęcia z cmentarza żydowskiego zaczerpnięto z Internetu

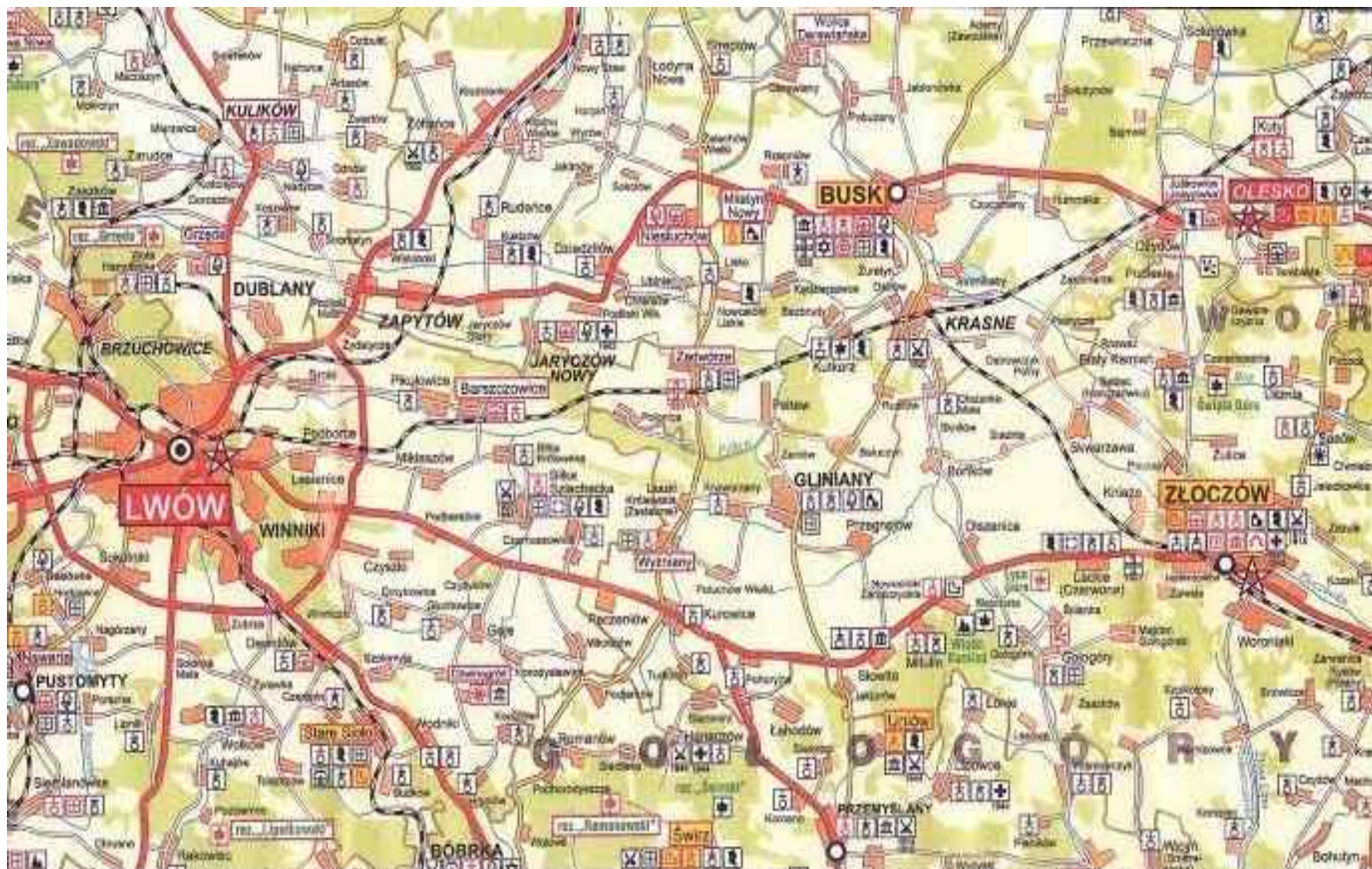

Busk , pamiątkowy obelisk ofiar holokaustu 1943 roku i odkryte w 2005 r. zbiorowe mogiły na cmentarzu żydowskim podczas po odkryciu

Busk , plakietka umieszczona w 2009 r. przez studentów żydowskich na obelisku ofiar holokaustu z datą holokaustu w Busku

Busk i Okolice - skala 1: 300 000

/ Wycinek mapki krajoznawczej Ziemi Lwowskiej
opracowanej przez A.i P Lubońskich , 2007 rok /

Legenda : - Cmentarz Wojenny 1920 r.

/niekt.oznacz. / - Cmentarz Katolicki

 - Cmentarz Żydowski

